

ΔΟΛΙΣΤΙΚΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟ ΔΟΛΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΤΟΣ 14ο ♦ ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 55 ♦ ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1997
ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΑΛΑΡΗ 52 ♦ 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Η κατάπτωση της παραδοσιακής μας μουσικής

Κάθε φορά που θα πάω σε ηπειρώτικο γλέντι, φεύγω λυπημένος κι ανήσυχος. Από το γνήσιο παραδοσιακό μας γλέντι σήμερα έχει λείψει το τραγούδι, το πρώτο στοιχείο του και η διασκέδαση συνίσταται μόνο στο χορό. Ο ηπειρώτικος χορός όμως χρόνο με το χρόνο αλλοιώνεται και πολύ λίγη σχέση έχει με το γνωστό μας παραδοσιακό χορό.

Οι δημοτικές μας μελωδίες, όταν εκτελούνται με όργανα, έχουν ανάγκη από τα όργανα εκείνα και τη σύνθεση εκείνη (κουμπανία) που έχει καθιερώσει η μακροχρόνια πείρα εκείνων που τα σύνθεταν κι εκείνων που τα εκτελούσαν.

Η γνήσια ηπειρώτικη ζυγιά είχε ένα κλαρίνο, ένα βιολί, ένα λαγούτο και το τούμπανο ή ντέφι. Η σημερινή ορχήστρα, στα παραπάνω έχει προσθέσει, κιθάρα, ακορντεόν, το απαράδεκτο εκείνο συνθεσάιζερ κι ό,τι άλλο θεωρήσει καλό ο μουσικός παραγωγός.

Οι παλιοί μουσικοί έπαιζαν φυσι-

κά και βρίσκονταν σε άμεση, ζωντανή μέθεξη με τους χορευτές. Το σπουδαίο αυτό στοιχείο τώρα χάθηκε. Οι οργανοπαίκτες —λιγοστοί οι καλοί— για να μη κουράζονται, έχουν απαραίτητο συμπλήρωμα της ορχήστρας τα απαίσια εκείνα μεγάφωνα, που τα βάζουν σε τέτοια

του Βασίλη Περσεΐδη

ένταση, —παρά τις διαμαρτυρίες των ακροατών— οπότε, η όμορφη και λεπτή λαϊκή μελωδία μεταβάλλεται σ' έναν απαίσιο ηχητικό ορυμαγδό, ανυπόφορο, που αντί να σε ευχαριστεί, σε αποδιώχνει. Η παλιά εκείνη ευχάριστη συζήτηση των πανηγυριστών, έχει γίνει αδύνατη μέσα στην εκκωφαντική αυτή βουή.

Οι τραγουδιστές, για να φανούν ότι είναι γνήσιοι λαϊκοί, χρησιμοποιούν φωνητικά τερτίπια από τους μπουζουκτσήδες και τους άλλους λαϊκιστές, ξένα για το δημοτικό φυσικό άκουσμα, με μια φωνή τρα-

χιά, απαράδεκτη από τη σύγχρονη μουσική ευαισθησία.

Τα ίδια συμβαίνουν και με τα λόγια του τραγουδιού. Ο κάθε αμόρφωτος, αλλάζει λέξεις, αλλάζει στίχους, κάνει ότι του κατέβει και ζημιώνει το τραγούδι, πολλές φορές ανεπανόρθωτα. Ένα παράδειγμα: Στο πανέμορφο τραγουδάκι «Μωρή κοντούλα λεμονιά»... ο βασικός στίχος «μικρή, πότε μεγάλωσε και πετάξεις βλαστάρια», ο βέβηλος, τον καίει: ...«και μου 'γινες δασκάλα»! Ο όμορφος ποιητικός συμβολισμός της κόρης με τη λεμονιά και τα λαχταριστά λεμόνια της (...) καταστρέφεται και το ποίημα χάνει όλη την ποιητική αξία του.

Συμβαίνει όμως και κάτι πολύ χειρότερο, κι αυτό είναι τα λεγόμενα **νεοδημοτικά**, που κυριαρχούν στην επαρχία. Είναι το αντίστοιχο του σύγχρονου αστικού λαϊκού τραγουδιού, της βιομηχανικής παραγωγής, που κατακλύζει τα καταστήματα δίσκων με τα σαχλά, τα γελοία, τα εμετικά εκείνα κατασκευάσματα

που κατεξουσιάζουν κάθε έννοια ποίησης και διαστρεβλώνουν, εξαχριώνουν το μουσικό αισθητήριο του Λαού. Ότι γίνεται με το είδος αυτό της πόλης, το ίδιο γίνεται και στην επαρχία με τα φτηνά και σιχαμένα εκείνα γύφτικα.

Απελπιστική είναι η κατάσταση και στους χορούς. Οι πανέμορφοι εκείνοι παραδοσιακοί ηπειρώτικοι χοροί, κινητική έκφραση της ελληνικής λεβεντιάς, της δύναμης και της περηφάνειας, έχουν σχεδόν εκλείψει και ο κόσμος χορεύει μόνο τα συρτά, στα δύο ή στα τρία, δηλαδή σκέτα χοροπηδήματα, χωρίς αισθητικό περιεχόμενο.

Τα δημοτικά τραγούδια μας και οι χοροί, κατά την ομόφωνη γνώμη κορυφαίων ντόπιων και ξένων μελετητών, είναι ένα από τα εξοχότερα δημιουργήματα του ευρωπαϊκού πνεύματος. Χρέος μας να τα μελετήσουμε, να τα διατηρήσουμε και να τα διαδώσουμε με όλα τα μέσα, γιατί αυτά είναι οι εθνικές ρίζες μας, αυτά είναι η Ελλάδα και ο Ελληνισμός.

ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΕΣ

ΕΣΕΙΣ ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΑΤΕ;

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Σκέφτηκα να ρωτήσω ανθρώπους διαφόρων κατηγοριών, να μου πούνε τι θα έκαναν αν τους χαμογελούσε η τύχη ξαφνικά και αποχτούσαν πολλά χρήματα, μια και η δουλειά μου χρόνια τώρα διατηρώ κατάσταση τυχερών παιχνιδιών (Λαχεία-ΠΡΟ-ΠΟ, ΛΟΤΤΟ κ.τ.λ.).

— Τι θάκανες αλήθεια, αν κέρδιζες στο Λαχείο ας πούμε τον πρώτο αριθμό, ρώτησα ένα φίλο μου ανώτερο υπάλληλο παντρεμένο και με δυο παιδιά;

Τι θάκανα, μου απάντησε δειλά-δειλά: Πρώτα θα αγόραζα κάνα δυό διαμερίσματα για την οικογένεια, για τα παιδιά μου. Μετά μια Μερσεντές, διάφορες άλλες ανάγκες και υποχρεώσεις που πάντοτε υπάρχουν και δεν το επέτρεπαν... και το σπουδαιότερο θα έφτιαχνα το σπίτι μου το πατρικό στο χωριό, που μόλις και μετά βίας στέκεται στα πόδια του αξιοπρεπώς... Αφού θα γίνονταν αυτά, θα άρχιζα να κάνω ταξίδια στο εξωτερικό

κό να γνωρίσω τον κόσμο και να χαρώ κι εγώ λίγο τη ζωή... Αλλά τι το θέλεις, αυτά είναι όνειρα άπιαστα.

Άλλον νέο εργαζόμενο που ρώτησα, που δεν τα πάει καλά με το πρωινό ξύπνημα και πάντα δεν είναι συνεπής με τη δουλειά του, μου απάντησε:

— Τι θα έκανα ρωτάς κύριε Μητσο, αν αποκτούσα πολλά χρήματα σε Λαχείο ή στο ΠΡΟΠΟ; Όρεξη που έχετε για να με τσαντίσετε και μου λέτε τέτοια πράγματα τώρα. Εγώ όμως επέμενα πάρα πολύ στο θέμα μου. Βλέποντας ο νεαρός και πελάτης μου ότι εγώ δεν έχω σκοπό να παραιτηθώ και να το βάλω κάτω, μου είπε:

— Πρώτον θα σταματούσα απ' τη δουλειά και θάκανα δική μου, κι έτσι δεν θάχα κανέναν πάνω απ' το κεφάλι μου. Μα δε βαριέσαι! Και με τη δική μου δουλειά πάλι σκοτούρες και μάλιστα περισσότερες θάχα στη

➔ Συνέχεια στη 3η σελίδα

Οικολογική Έκθεση

Το νυχτερουδάκι

Ένα Αυγουσιάτικο μεσημέρι άνοιγα την πόρτα ενός εγκαταλειμένου σπιτιού στο χωριό για να δω το εσωτερικό του. Αντίκρισα να κρέμονται στην οροφή και στους τοίχους σμήνος από νυχτερίδες και νυχτερουδάκια.

Μόλις πάτησα μέσα το πόδι μου, ταραγμένα άρχισαν να βγαίνουν με ένα παράξενο φτερούγισμα. Καταλήφθηκαν από ρίγος και ταραχή, πετούσαν επάνω από το κεφάλι μου. Στάθηκα έξαλλος και αναλογιζόμενος. Τι κάνουν, πως ζουν και σε τι μας ωφελούν αυτά τα νυκτόβια ιπτάμενα θηλαστικά;

Από παιδί είχα ακούσει για νυχτεριδοκόκκαλα και νυχτερίδες που έπιναν ανθρώπινο αίμα. Ένα κόκκαλο ήταν σημάδι τύχης και ευτυχίας. Επρεπε όμως να διαλεχτεί με ιδιαίτερη διαδικασία που ήξεραν οι γιαγιάδες μας.

Πράγματι πόσο κυριαρχούσαν

κάποτε τέτοιες ιστορίες και παραμύθια στη ζωή των ανθρώπων; Ήταν η εποχή που «οικολόγοι» της συμφοράς ψάρευαν στα θολά νερά της άγνοιας, της άρνησης και του τυχοδιωκτισμού, επιβαλλοντας την μαγεία και την δήθεν μυστηριώδη της δύναμη.

Τα μικρά αυτά θηλαστικά ζωάκια γεννούν ένα νυχτερουδάκι το χρόνο που το θηλάζουν και το φροντίζουν με ιδιαίτερη στοργή. Είναι το είδος που κινδυνεύει να αφανισθεί, περισσότερο από τα άλλα ιπτάμενα, διότι αναπαράγεται με μικρότερους ρυθμούς. Τρέφονται κυρίως από έντομα και μικρούς καρπούς. Το μικρότερο του είδους τους, τα νανοχτερίδα ή «πιπιστρέλοι» σε μια νύχτα μπορούν να φάνε χιλιάδες έντομα, κουνούπια και αράχνες μας πληροφορούν οι ειδικοί.

➔ Συνέχεια στην 2η σελίδα

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ:

του ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Για την πλουσιότητα του Γλωσσαρίου μου, ευχαριστώ θερμότατα την κ. Ελένη Παπακώστα και τον Γιάννη Μποτίνη, που πάντοτε με ενισχύουν με φράσεις-λέξεις και παρακαλώ και άλλους χωριανούς και φίλους ότι γνωρίζουν ας μας στείλουν.

● **Αρειμανίως:** Με πολεμικό μένος, με μεγάλο πάθος.

● **Καφάνι:** Μακριός πολυτελής μανδύας.

● **Λίστα:** Κατάλογος ονομάτων.

● **Μαντζιούνια:** Γιατροσόφια από πρακτικούς γιατρούς, αλοιφές, κρέμες κ.τ.λ.

● **Μπούρδες:** Ανοησίες, σαχλαμάρες, ψευτιές.

● **Παντεσπάντι:** Ψωμί της Ισπανίας.

● **Τζοθαίρι:** Πολύτιμη πέτρα, κοσμημα.

● **Φαλτσέτα:** Ειδικό μαχαίρι των τσαγκάρηδων που κόβουν τα δέρματα.

● **Ματρεάσα:** Γυναίκα που μένει ελεύθερα μαζί με τον εραστή της, η ερωμένη, η φίλενά-δα.

● **Αστόχισα:** Ξέχασα, ή έχασα στο στόχο.

● **Πιάτσα:** Πλατεία, χώρος δημόσιος, γενικά ή αγορά.

● **Κουλουβάχατα:** Ανω-κάτω, το μπερδεμα.

● **Λοδιπούρα:** Ανήθικο κέρ-

δος, γενικά κλοπή.

● **Μακαντάσης:** (τούρκικη λέξη) που θα πει «αδελφός», αχώριστος και αφοσιωμένος φίλος.

● **Ζοχάδες:** ασθένεια, κοινός αιμορροϊδης.

● **Αγάντα:** Αντοχή.

● **Ακαμάτης:** Ο τεμπέλης, ο άνθρωπος που δεν μπορεί να ριζώσει σε μια δουλειά.

● **Αλθίων:** Έτσι ονόμαζαν οι Ρωμαίοι την Αγγλία «Γηραιά Αλβιών».

● **Ταρίφα:** Η διατίμηση, το τιμολόγιο για κάτι που αγοράζουμε και ιδιαίτερα στα ταξίμετρα των αυτοκινήτων.

● **Μπάτσος-Φούσκος:** Το χαστούκι.

● **Κολαούζος:** ο ρουφιάνος, ο προδότης.

● **Κουρμπέτι:** Εξορία, ξενιτιά. Πολύπειρος άνθρωπος χρόνια στο Κουρμπέτι).

● **Φαλαττεύω:** Βασανίζω, ενοχλώ, ταλαιπωρώ και εγώ πιστεύω ότι πολύ σας πλάτευσα και τώρα σας χαιρετώ και καλό χειμώνα σ' όλους με υγεία και χαρά.

Υ.Γ. απ' τον φίλο μου Μ. Κολυβάκη τελευταία ώρα, όπως λένε: «επί του πειστηρίου» και τον ευχαριστώ.

● **Τσιάμπα:** Το σπουργίτι.

● **Ζιακατίστηκε:** Χάθηκε.

● **Χουνέρι:** Πάθημα, εξαπάτηση, κακό.

Το νυχτερουδάκι

➔ Συνέχεια από την 1η σελίδα

Πρέπει λοιπόν να υπερτονισθεί η ωφελιμότητα των μικρών αυτών χειροπτερών που ζουν τον δικό τους μυστηριώδη κόσμο.

Όταν ο προϊστορικός άνθρωπος αντίκρυσε τη νυχτερίδα να κρέμεται στους βράχους των σπηλαίων —όπου και ο ίδιος κατοικούσε— να γεννά και να θηλάζει με στοργή το μικρό της, ο φόβος του μεταλλάχθηκε σε σεβασμό και αγάπη προς τη νυχτερίδα.

Στην αρχαία Ελλάδα η νυχτερίδα απεικονιζόταν να συντροφεύει την Άρτεμη στο κυνήγι και εθεωρείτο σύμβολο ευγονίας, μητρότητας και αφοσίωσης.

Στην Κίνα το ιδεόγραμμα της νυχτερίδας συμβολίζει την λέξη ευτυχία. Η παρουσία της στις κατοικίες σημαίνει ευτυχία.

Η ικανότητα της νυχτερίδας να βλέπει τόσο καθαρά στο σκοτάδι, να συλλαμβάνει και την πιο μικρή σκνίπα και να εξαφανίζονται την ημέρα, προκάλεσε στους ανθρώπους την εύλογη εντύπωση ότι οι νυχτερίδες δεν αντέχουν στο φως της ημέρας και τον ήλιο και δυσχεραίνονται στην ανεύρεση τροφής.

Τον 18ον αιώνα ένας μελετητής Καθολικός καλόγηρος, ο Λάζαρος Παλαζίνι για να εξιχνιάσει το φαινόμενο, τύφλωσε κατά ανώδυνο τρόπο και σημάρωσε μερικές νυχτερίδες. Με έκ-

πληξη διαπίστωσε ότι μπαίνοντας στο καταφύγιο τους με την ίδια ευχέρεια όπως και προηγούμενως.

Αποδείχθηκε ότι οι νυχτερίδες έχουν ένα ευαίσθητο αισθητήριο όργανο κοντά στα αυτιά τους που εκπέμπει ήχους υψηλής συχνότητας σε μικρή εμβέλεια που αυτές χιζονται στα εμπόδια και προειδοποιούν για να γίνει η διαδρομή τους ασφαλής. Η ικανότητα του ηχο-ντοπισμού —της

αποστολής και αντανάκλασης των υπερήχων— συνηθισμένων— μελετήθηκε με σχολαστικότητα και κατόπιν πολλών πειραμάτων έπαψε σημαντικό ρόλο στην ανακάλυψη των «ραβδών» στη 10ετία του 1930.

Ας αγαπήσουμε τα μικρά αυτά νυκτόβια ιπτάμενα θηλαστικά που μας προστατεύουν από τα έντομα.

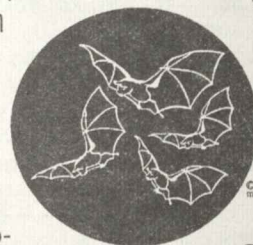
Ας πιστεύσουμε στους Κινέζους που θεωρούν την παρουσία τους ευτυχία.

Είναι τόσο άκακα!!!

Στη γωνία ψηλά στην είσοδο του σπιτιού μας στο Δολό εφάρτος το καλοκαίρι ήρθε και συγκοιτήθηκε κοντά σε χελιδονοσώλια ένα μικρό καφετί νυχτερουδάκι. Το παρακολουθούσα όλο το καλοκαίρι.

Ήταν ταχτικάτο. Τι λέτε να πιστέψω σ' αυτά που πιστεύουν οι Κινέζοι για γούρι και ευτυχία;

Ελευθέριος Κουβαράς

ΣΤΟ ΠΕΖΟΥΛΙ

του ΛΕΩΝ. ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΙΝΑ

Δεν υπάρχει σπίτι στο χωριό που να μην έχει περισσότερα από ένα πεζούλια. Πρόγερα πέτρινα καθίσματα —το λέει και η λέξη— πεζά τοιχάκια χωρίς ιδιαιτερή φροντίδα και μεράκι.

Αυτού βγαίνουν τα μέλη της οικογένειας ύστερα από την ολόημερη κούραση γ' ανταμώνουν με το γείτονα, να μάθουν κάποιο νέο ή κάποια ιστορία από τους γειτονότερους.

Σήμερα μας έκανε παρέα ένας χωριανός που έχει το σπίτι του 50 μέτρα μακριά από το δικό μας. Ένας άντρας πανέξυπνος, από κείνους που κάνουν για όλες τις δουλιές του χωριού καντηλανάφτης, να θερίσει, να κόψει ξύλα, να μπαλώσει παπούτσια, να οργώσει, να σπείρει, να κόψει χορτάρι, ν' ανοίξει τάφους και ότι άλλο βάλει το μυαλό σου.

Κοντός, λιανός, με ηλιοκαμένο πρόσωπο που το ζωντανεύαν δυο γαλανά μάτια, ήθελε κι έκαστο στο ένα πεζούλι κι από το άλλο κάθονταν η κυρά Ευτέρπη, καλοστεκούμενη, όχι και πολύ βαρυνδουλεμένη με άντρα στην Αμερική και με νοικοκυριό όχι πλούσιο, αλλά δεν μπορούσες να το πεις και φτωχικό, αφού το γέννημα της χρονιάς τόκανε.

Ήτανε αρχές Αυγούστου τ' αλώνια κόντευαν να τελειώσουν και το ερώτημα για όλα τα νοικοκυριά ήταν: θα φτάει το γέννημα για όλη τη χρονιά;

—Καλημέρα γειτόνι, πώς νυχτώσατε;

—Καλημέρα, είπα η Ευτέρπη, πως να νυχτώσουμε, αποσταμένοι όπως ξέρετε. Αλλά, λογαριάζομαι ως πότε θα μας φτάει τ' αλεύρι. Εσύ πως σας έκανες τίποτε γέτο;

—Μουρ' κάτι έκανα, αλλά ο σκοπός είναι να βάνωμαι και στην άκρη καμιά κίτερη για ώρα ανάγκης.

—Αι' που τέτοια τύχη. Εσύ πως σας, έχετε τίποτε; Τες έχετε σε σίγουρη μεριά; Θα στις κλέβουν μωρ' μαύρε, είπα η Ευτέρπη.

—Αι' δε κυρά Ευτέρπη, εκεί που τις έχω κρυμμένες δεν πάει το μυαλό κανείς! Αλλά εσένα τι σε νοιάζει και ρωτάς; Άντε να σου που τις έχω κρυμμένες. Σ' απάτη, μέσα στο στάρι που για να τις βρεις πρέπει να μπεις ολόκληρη μέσα σ' απάτη. Εσύ όμως δε μου 'λες που τις έχω κρυμμένες. Και να σου που και τάλλο: Ετούτα τα χέρια που μπορούν και πιάνουν τις κίτερες, μπορούν και να τις κρατήσουν.

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΔΟΛΟΥ

του Σπύρου Παγούνη

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

33. **Γκρέμθα** (στον). Φιτώνιμον από το Γκρέμθι, την τεμνιθιά ή τον τέμνιθι, πιστάκη-φουτιλιά. Δασική περιοχή με γρεμθιά και άλλα δέντρα αλλά και με λίγη έκταση καλλιεργήσιμη.

34. **Γρίβας ο**, λάκος (της Γρίβας ο λάκος). Τοπωνύμιο περιοχής που βρίσκεται 500 περίπου μέτρα Ν. του Αγίου Νικολάου στη διασταύρωση του δρόμου προς Αμπέλια και 2) προς Ράχη στο Κονίωμα. Και πιθανόν κάποια Γρίβα φορέα να εξεμετρήσε τη ζωή της στο ημίμο από. Η καλλιεργήσιμη λάκα ανήκει στην οικογένεια Διαμαντούκου, γι' αυτό και η λάκα λέγεται Λακιά της Νίτσας.

35. **Λέση (η)**. Τοπωνύμιο πραγματικού φράγματος στην κοίτη του ποταμού στο Γαλό που διαχειρίζεται τα νερά σ' ένα αυλάκι στη βάση της δυτικής-δεξιάς πλευράς της χαράδας σε λίγες εκατοντάδες μέτρα συναντούσαν και κινούσαν το πρώτο μύλο.

Κατασκευάζονταν από ογκώδεις πέτρες, μικρές πέτρες και άμμος και ξύλα πλεγμένα ώστε να μην περνάει το νερό. Η δέση στο γαλό ήταν σε θέση που συγκρατούνταν τα νερά από όλες τις βόρειες. Τέτοια δέση υπήρχε και στο γαλόμυλο για την κίνηση του νερό-μυλου στην περιοχή.

36. **Λέσθα Κωσταπαλά, τα**. Περιοχή στην κορυφογραμμή του βουνού βορείως του Αγ. Χριστοφόρου με συστάδα πευκών δένδρων που φαίνονται και από το χωριό σε χωράφι της οικογένειας Κωσταπαλά, εξών και ονομασία της πε-ριοχής.

37. **Διάλτες**. Τοπωνύμιο περιοχής

στα βόρεια όρια Δολού-Κακολάκκου, τελείται από δασώδη έκταση στις δυτικές πλαγιές των υψομάτων της Στίταντης που κατεβαίνουν ως τον κάμπο Αγ. Γιώργη.

37β. **Διγαλότρυπα-Κέρσα**. Περιοχή μικρής εκτάσεως στην τεράστια περιοχή του Κουτσόκρανου με λίγη καλλιεργήσιμη έκταση.

38. **Εγκλένος και Αγκλένος**. Κλένος και κλενάδα το δέντρο σφεντάμι. Η περιοχή Εγκλένος αρχίζει από την Αγία Μαρίνα ως τον Αγ. Νικόλα, έχει πολλά δέντρα και θάμνους σφεντάμι, γι' αυτό και πήρε το όνομα Εγκλένος. Η καλλιεργήσιμη έκταση απέδιδε πολύ και καλής ποιότητας σιτάρι.

39. **Τοβόρας** (ο) Τοβόρας από το ολαβικό IZYDR (ιζβόρ) που σημαίνει: Πηγή που αναβλύζει στο βάθος της χαράδας του Κουβαρά. Τοβόρας = Πηγή που υδρεύονταν και υδρεύεται και σήμερα το χωριό μας, αλλά με διαφορετικές συνθήκες. Παλαιά μέχρι προ 15ετίας σχεδόν με βαρέλες φορτωμένες στα ζώα και τώρα με τη ΔΕΗ που ανεβάζει το νερό στη δεξαμενή του Τσιόκαρη και αποκαί σ' όλα τα σπίτια. Η πηγή του Τοβόρα (τρώπα την έλεγαν τα παλιά) προβάλλει 3-4 μέτρα περίπου ψηλότερα από την κοίτη του ποταμού.

40. **Καζάνα (η)**, στην περιοχή της Σκοτεινής Οβίρα μετά τον Τοβόρα που λόγω του σχήματος του μοιάζει με καζάνι, όχι με τοιχώματα μεταλλικά, αλλά πέτρινα νεροχίμαινα που το νερό πέφτοντας από ένα μικρό αφρώδη καταράκτη, έχει λιάνει και πήρε το όνομα Καζάνα.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Το Πωγώνι στα χρόνια της σκλαβιάς

«ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ» Φ. 11/27-1-1892

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΚ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

(Εκτάκτου ανταποκριτού μας 16-11-1892)

«Άπασα η επαρχία μας πιέζεται, εκτός των άλλων, και δια την πληρωμή των βασιλικών φόρων. Κάθε ημέραν αποστέλλονται από την Βοστίαν χωροφύλακες εις τα διάφορα χωρία και με κάθε θυσίαν, απανθρωπία και βίαν, προσπαθούν να εισπράξουν τα καθυστερούμενα δόση. Και τι καθυστερούμενα!.. Τα τρέχοντα δηλαδή, διότι δεν αφήνουν καθυστερούμενα.

Είτε ευπορούμεν, είτε στερούμεθα του επιούσιου άρτου οφείλομεν να πληρώσωμεν. Έβαλαν μεγάλην σφίξιν εις όλα τα χωρία. Ο γιούσπας εις πολλά χωρία, ως και εις τα Τσαρραπανά, έκλεισε τους κατοίκους εντός του χωρίου και ουδένα άφηνε να εξέλθει προς καλλιεργείαν των κημάτων του, εάν δεν επληρώων τους βασιλικούς φόρους. Και οι μεν έχοντες επλήρωνον, οι δε άποροι ηναγκάζοντο να πωλήσωσι τα πρόβατα των και όλα τα οικιακά έπιπλα των!..

Πώς θα ζήσωαν αύριον; Πως θα καλλιεργήσωι τους αγρούς των; Είναι αδιάφορον τούτο εις τους εισπράκτορας και τους χωροφύλακας. Η ιδία καταπίεσις γίνεται και εις τας επαρχίας Αργυρακάστρου, Δελβίνου και Φιλιατών, όπως επληροφορήθημεν, και ακόμη χειρότερα μάλιστα. Η κατάσταση μας είναι ανυπόφορος.

Να πληρώσωμεν τα βασιλικά δόσηματα είμεθα πρόθυμοι. Αλλά πως να πληρώσωμεν αφού δεν μας αφήνουν τίποτε, αφού δια των φόρων των πολύ φέρων μας αφαιρούν όσα αποκτάμεν με σκληράν εργασίαν αφαντάστους ταλαιπωρίας και δεν μας αφήνουν τίποτε δια να ζήσωμεν. Αλοίμονον εις την οικογένειαν εκείνην, η οποία δεν έχει άνθρωπον εις το ταξίδι δια να στείλη

χρήματα. Αποθνήσκει της πείνας. Το σπίτι της καθεκάστην (= καθημερινά) βλέπει το κονάκι!.

Πόσες χήρες και ορφανές αναστέναξαν, έκλαψαν και έχυσαν δάκρυα πικρά! Ποίος να τας βοηθήση, ποίος να τας συντρέξη; Γράψατε (παροκαλώ) λοιπόν εις την εφημερίδα σας (κ. Γάγαρη) δια να μάθουν όλοι οι αναγνώται αυτής την ελεεινή μας κατάστασιν. Γράψατε δια να μάθη και ο Σουλτάνος τι υποφέρουμεν από τα όργανά του και από τους βαρείς φόρους του περί των οποίων βραδύτερον θα σας γράψωμ εκτενέστερον και λεπτομερέστερον».

1) κονάκι: Έτσι ονόμαζαν οι Τούρκοι την ποιινή που επέβαλαν σε ανάλογες περιπτώσεις. Δηλαδή κάποιος αξιωματούχος με τους σωματοφύλακές του πήγαινε στο σπίτι εκείνου που ήθελε να τιμωρήσουν, κάθονταν αυτοί μέσα, έτρωγαν, έπιναν λίγες ημέρες και την οικογένεια την έβγαζαν έξω. Αν υπήρχε χώρος, έμενε και η οικογένεια μέσα, αλλά τα τρόφιμα ήταν στη διάθεση των «επισκεπτών».

Το σπουδαιότερο, όμως, που πρέπει να προσέξουμε εδώ είναι η βαριά, η επαχθής φορολογία, που ήταν αληθινός εφιάλτης των ραγιάδων. Φανταστείτε μια οικογένεια, που δεν είχε να πληρώσει τους φόρους αυτούς. Εμπαιναν στο σπίτι και τους έπαιρναν ό,τι χρήσιμο υπήρχε, ακόμη και τους τεντζερέδες, για να πληρωθεί ο κεφαλικός φόρος, το δέκατον κλπ.. Πραγματική φρίκη. Εάν φέρομεν στο νου μας αυτά και τόσα άλλα σοβερά, τότε θα είμαστε σε θέση να εκτιμήσουμε την αξία της ελευθερίας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΕΜΟΣ

ΕΣΕΙΣ ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΑΤΕ;

➔ Συνέχεια από την 1η σελίδα

σημερινή εποχή. Ασε λοιπόν καλύτερα που δεν μου πέφτει το λαχείο είτε με κάποιο μικρό χαμόγελο. Πάρε τώρα το ΛΟΙΤΤΟ μου που έπαιξα και παρακάλα να κερδίσω και βλέπουμε μετά.

—Συνταξιοχός ήτα ο επόμενος που ρώτησα και μάλιστα πατριώτης μου Πωγωνήσιος και με μεγάλη οικογένεια.

—Αν γινόμεν τώρα πλούσιος, είτε κάτωσ σκεφτικός, δεν νομίζεις ότι είναι λίγο άκαιρο για μένα τώρα; Γιατί τότε που ήμουνα νέος και είχα υγεία και όρεξη, η φτώχεια μ' είχε ρημάξει. Τώρα ο νους μεν πρόθυμος η δε σαρξ ασθενεί που λένε. Κι έτσι

αφού αποκλείουμε την διασκέδαση και το φαγοποτι, η μόνη λύση είναι τα χρήματα να δοθούν στους νέους και σε συγγενείς που έχουν ανάγκη μεγάλη, να μας ανθούν κανένα κερράκι όταν φύγουμε απ' εδώ.

Καθώς κρατούσα σημειώσεις για όλες αυτές τις απαντήσεις, άκουσα τον εαυτό μου ενδοιμύχνα να με ρωτά:

—Δεν μας είπες εσύ τι θα έκανες αν αποκοτούσε πολλά λεφτά;

Εσείς τι θα κάνατε αγαπητοί αναγνώστες;

Γράψτε μου τις σκέψεις και τις παρατηρήσεις σας επάνω στο θέμα και σας υπόσχομαι ότι και εγώ με τη σειρά μου θα σας πω τις δικές μου απόψεις στο επόμενο φύλλο της εφημερίδας μας.

Μερικά χρόνια πριν...

Έτος 1954. 9 Μαΐου στον Άγιο Χριστόφορο. Όρθιοι, από αριστερά προς τα δεξιά: Χριστόφορος Ράπτης, Ελευθέριος Ζωΐδης, Γιάννης Μαλάμης, Δημήτριος Πότσος, Εγγύριος Τσέρον, Γιαννούλα Πότση, Γεώργιος Πότσος, Παντελής Ζωΐδης, Μανώλης Μάνθος. Αποκείμενοι: Βασίλειος Κωσταράς, Ελένη Διαμάντη, Αφροδίτη Ζωΐδη, Νίκη Λιόντου, (κουνιάδα Λίτσας Βραβορίτου), Δημητρουλά Κωσταρά, στρατιώτης άγνωστος.

Από το γάμο του Βασιλή Ζωΐδη με την Αφροδίτη - δίπλα στη νύφη ο Χριστόφορος Ζωΐδης και η Τσάντα Ζωΐδη. Δίπλα στο γαμπρό η Ευδοξία Παν. Ζωΐδη και Λευκοθέα Γιάννου.

• Τα καλοκαιρινά αυτάμωρα

Πραγματοποιήθηκε κι εφέτος το καθιερωμένο καλοκαιρινό τραπέζι των χωριανών μας, με διοργανωτή την κοινότητα.

Ήταν ένα οικογενειακό τραπέζι με το παραδοσιακό φαγητό και το

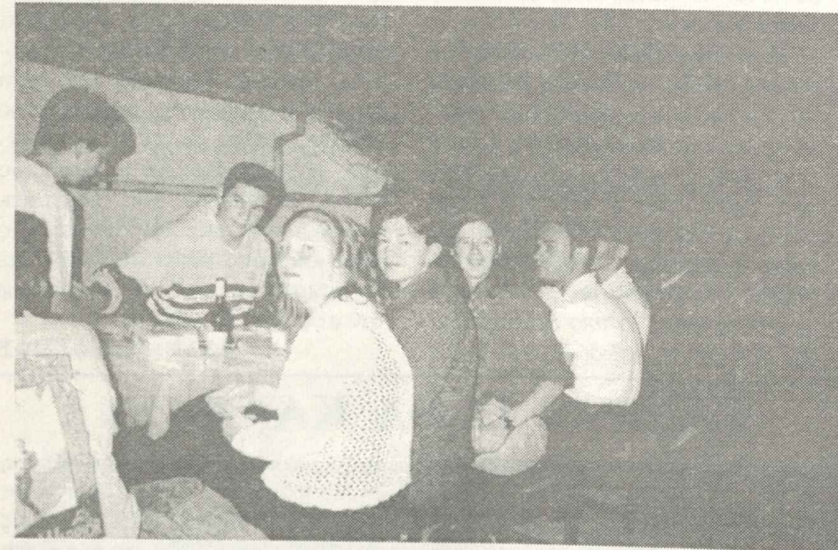

Δίπλες ο χορός στην καστανιά.

πλούσιο γλέντι που κράτησε μέχρι τα ξημερώματα.

Εκτός από τους χωριανούς παρευρέθηκαν και γλέντησαν και πολλοί φίλοι από τα γύρω χωριά.

Από παλιά έχει καθιερωθεί και όλοι το γνωρίζουν ότι οι Δολιώτες ξέρουν και γλεντούν με τάξη και ησυχία και γι' αυτό έχουμε και τόσο μεγάλη προσέλευση.

Η νεολαία μας στο καλοκαιρινό τραπέζι

Ας κρατήσουμε αυτή την εκδήλωση, που γίνεται σε μια εποχή που συγκεντρώνονται πολλοί χωριανοί ανταμώνουν και πιασμένοι χέρι-χέρι γλεντούν και χορεύουν σαν τον παλιό καιρό.

• Διακρίσεις στα 20α Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους

Στην πόλη της Δράμας έγινε το

Σκέψεις - Σχόλια

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΔΟΛΟ-ΔΟΛΙΩΤΗ

20α Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους και του 3ου αντίστοιχου διεθνούς.

Σε αυτό το φεστιβάλ έλαβε μέρος

Ευχόμαστε στον Γιώργο επιτυχία στο ξεκίνημά του, καλές δουλειές και να είναι σίγουρος πως όλοι οι χωριανοί θα είμαστε πελάτες του και θα τον υποστηρίξουμε.

• Η εκδήλωση του Φόρη

Πολύ μεγάλη επιτυχία είχε η φετινή εκδήλωση του Φόρη Κωσταρά.

Τραγουδιστής στην κομπανία του Πέτρου Λούκα ήταν ο επιτυχημένος χωριανός μας Βαγγέλης Δάκας.

Θέλεις η παρουσία του Πέτρου Λούκα, θέλεις η κατάλληλη ημερομηνία της εκδήλωσης (παραμονές 15 Αυγούστου) θέλεις ο καλός καιρός, όλα αυτά συνετέλεσαν στην μεγάλη προσέλευση κόσμου από όλα τα χωριά όχι μόνο του Πωγωνίου αλλά και από άλλες περιοχές, καθώς και από τα Γιάννενα.

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Χωριανοί και ξένοι χορεύουν στου Φόρη.

Το άνοιγο σέρβις του Φόρη, τα πλούσια φαγητά του και πάνω απ' όλα ο περιβάλλον χώρος και το κλαρίνο του Πέτρου, δημιούργησαν την κατάλληλη ατμόσφαιρα για την επιτυχία της εκδήλωσης.

Ο τεράστιος χώρος γέμισε από κόσμο. Τα τραπέζια γέμισαν κι αυτά από μεζέδες και ποτά. Ο χορός ασταμάτητος μέχρι τα ξημερώματα. Όλοι έφαγαν και διασκέδασαν πλάνη. Πάνω από 700 άτομα φιλοξενήθηκαν εκείνη τη βραδιά και για μια ακόμη φορά έφυγαν ευχαριστημένα.

Ευχαριστημένος έμεινε κι ο Φόρης, γιατί όλα πήγαν πολύ καλά και η επιτυχία ήταν μεγάλη. Φαίνεται τελικά πως οι Πωγωνιώτες να ξαντλήσει όλη τη γοητεία του μύθου, με μια ευφάνταστη σύνθεση ενός αναστοχαστικού, του Νίκου Θ. Υφαντή, που γνωρίζει να μετατρέψει την λαϊκή πληροφωρία σε γεγονός: «Σύμφωνα με παράδοση, που αναφέρει πως οι πρώτες οικογένειες ήταν Μακεδόνες (9ος ή 10ος αιώνας) και συγκεκριμένα οι περισσότεροι από το Ντολό (σημερινός Βυθός) και λιγότερες από το Ζιοπάνι (σημερινό Πεντάλοφος) και από άλλα χωριά της Δ. Μακεδονίας... που βρίσκονται σε διαβατικό σημείο από τη Δ. Μακεδονία προς την Ήπειρο (μέσω Φούρκας). Ήταν όλοι τους κτηνοτρόφοι και γεωργοί». Η μετακίνηση οφειλόταν στις συνεχείς αιρικές επιδρομές. Η αναζήτηση ασφαλούς μέρους για τους ιδίους και το βίος τους, τους οδήγησε στο Δολό: «Το πρώτο όνομα ήταν Δέλη. Μετά τις Σλαβικές επιδρομές μετατράπηκε σε Δολό, που σημαίνει κάτι χαμηλό... Στην τουρκοκρατία γίνεται Τσιφλίκι. Ύστερα Κεφαλοχώρι με τις δικές του θινάμες και απαλλάχτηκε από τους Αρβανίτες, τυράννους Μπέηδες και Αγάδες, που ήταν η πιο μεγάλη μάστιγα του Δολού».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Το Ηπειρωτικό Βιβλίο

ΝΙΚΟΥ Θ. ΥΦΑΝΤΗ: «ΤΟ ΔΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΓΩΝΙ» Τόμοι δύο, Ιωάννινα 1996

Από το πανέμορφο παραδοσιακό οικισμό Δολό Πωγωνίου, έρχονται ιστορικά και λαϊκά μνήμες, τόσο με συλλογικό έπος, όσο και την ατομική πνευματική προσπάθεια, που πειράται να ξαντλήσει όλη τη γοητεία του μύθου, με μια ευφάνταστη σύνθεση ενός αναστοχαστικού, του Νίκου Θ. Υφαντή, που γνωρίζει να μετατρέψει την λαϊκή πληροφωρία σε γεγονός: «Σύμφωνα με παράδοση, που αναφέρει πως οι πρώτες οικογένειες ήταν Μακεδόνες (9ος ή 10ος αιώνας) και συγκεκριμένα οι περισσότεροι από το Ντολό (σημερινός Βυθός) και λιγότερες από το Ζιοπάνι (σημερινό Πεντάλοφος) και από άλλα χωριά της Δ. Μακεδονίας... που βρίσκονται σε διαβατικό σημείο από τη Δ. Μακεδονία προς την Ήπειρο (μέσω Φούρκας). Ήταν όλοι τους κτηνοτρόφοι και γεωργοί». Η μετακίνηση οφειλόταν στις συνεχείς αιρικές επιδρομές. Η αναζήτηση ασφαλούς μέρους για τους ιδίους και το βίος τους, τους οδήγησε στο Δολό: «Το πρώτο όνομα ήταν Δέλη. Μετά τις Σλαβικές επιδρομές μετατράπηκε σε Δολό, που σημαίνει κάτι χαμηλό... Στην τουρκοκρατία γίνεται Τσιφλίκι. Ύστερα Κεφαλοχώρι με τις δικές του θινάμες και απαλλάχτηκε από τους Αρβανίτες, τυράννους Μπέηδες και Αγάδες, που ήταν η πιο μεγάλη μάστιγα του Δολού».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Είκοσι αναλαμβάνεται ο αναγνώστης ότι ιστορικά στοιχεία και στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, έρχονται για πρώτη φορά στη δημοσιότητα με ένα εύρος που υπερκαλύπτει τα όρια του οικισμού και συνταυτίζεται με τον δημογραφικό παλμό μιας συμπαγούς ελληνικής περιοχής: «Τα στοιχεία αναφέρονται στο Δολό και στην ευρύτερη περιοχή του Πωγωνίου, που παρουσιάζουν βαθιά ομοιότητες, διότι είναι μια συνολική εικόνα της περιφέρειας και του Ηπειρωτικού χώρου γενικά, εδώθε και εκείθε από τα σημερινά σύνορα».

Εξινόμηση της ευρείας ούλης. Είναι κάτι πιο ουσιαστικό: προσωπική σύνθεση, με όλα τα στοιχεία της γνωστής πνευματικής ικανότητας του δημιουργού Νίκου Θ. Υφαντή, ο οποίος γνωρίζει να προκρίνει το διαιώνιο και να σιωπά στο χθαμαλό. Και πάντα να επισημαίνει, με συγκίνηση, τις πηγές του. Έτσι η απελευθέρωση του 1913 δίδεται από μια Ημερολογιακή εξιστόρηση των γεγονότων από τον Δολιώτη Ελληνοδιδάσκαλο Ευάγγελο Π. Παγούννη: «Στις 2 Φεβρουαρίου, της

Κριτική παρουσίαση: ΝΙΚΟΥ Α. ΤΕΝΤΑ

Υπαπαντής, που λέγεται πως τη μέρα αυτή και το ελάφι σκόλην έχει» δηλ. τόσο μεγάλη είναι η γιορτή, ώστε και το ελάφι που τρέχει πάντοτε, ησυχάζει, ξεκουράζεται... Ημέρα φοβερή. Ψύχος δριμύτατο. Αλλά μόνο από τους στρατιώτες που είναι στο υπαιθρο, στα βουνά και στα λαγκάδια. Ας τους λυπηθεί, ο «εν αγκάλας του δικαίου Σημεών βασταχθείς». Και όταν ο Λοχίας Γ. Παπαδημητρίου, από τη Ναύπακτο, με τρεις υπαίτες, ελευθερώνει τη Βοστίνα, ύστερα από 482 χρόνια, ο δάσκαλος Ευάγγελος Π. Παγούννης, θα κάνει την εξής προσφώνηση: «Νεανίσκος και Παρθένος, προσβύτεροι μετά νεωτέρων, ανιστάσων το όνομα Κυρίου, ότι ηνδίκησε να αποστείλει και εις ημάς τον μικρόφρον ελνικόν στρατόν και τον δαφνοστερή Στρατηλάτην προς απολύτρωσιν και της Ηλείου από της προαιωνίας δουλείας... Δόξα και τιμή εις τον ελνικόν στρατόν τον τιμήσαντα το ελνικόν όνομα. Ζήτω η Ελευθερία! Μετά την κατάληψη του Πωγωνίου, ο Στρατός προχώρησε «για την κατάληψη του Αγγυροκάστρου, Τελετσένου, Πρεμετής και Αυλώνος». Ελληνικές εστίες που λυμάνιναν βάρβαροι Μπέηδες, όπως εκείνοι που αναφέρονται σε χειρόγραφο του 1833: «έφυγεν ο Εμίν πασάς έκαναν μουσουβερί έως 200 άνθρωποι και περισσότερον ήρθαν εις το χωρίον Κακουσός και επεβήσαν στο σπίτι και έβιασαν τον Γιάννη Δάνια και ένα παιδί και κάποιον Πρόκον από Ρουμιά και τους έβιασαν σαν τα πρόβατα στη φωτιά...». Και σημειώνει ο Ιωάννης Λαμπρόπουλος: «Προέβη, δε λέγεται, η θρησκεία αυτών επί τουούτον, ώστε έβιασαν τον δυστυχή πατέρα να περιστρέψει ιδίως αυτού χερσίν τον οβελόν, εις ον εμπιστευόμενος ην και περιδεδόμενος ο υιός του! Φρίξον ήλιε!» Η περιγραφή εξεικονίζει εξάίσια τη διαφορά πολιτισμών, αλλά στη συνέχεια και ελπίδα με τον οίστρο του συγγραφέα: «Από το περίβολο του εξωκλήσιου ξεκουράζεται το μάτι αγναντεύοντας στα δυτικά το Μπόζοβο, πάνω από την Πωγωνιάνη και βόρεια τη Νεμέρτζικα,

με τα σκόρπια χωριά στα ριζά της, χαμηλά τις «Νεκρές Πολιτείες», και στα νότια τον απέραντο κάμπο της Δερόπολης και τα Ακροκεραυνεία να λαμποκοπούν στις πρωινές ανοιξιάτικες ακτίνες. Τα μάτια καρφώνονται στο βάθος, στα πανέμορφα ελληνοχώρια της Δερόπολης, όλα στη σειρά. Πάνω και Κάτω Δερόπολη, ως το Κάστρο και στα βορειοδυτικά τα αποκομμένα χωριά του κατεχόμενου Πάνω Πωγωνίου. Στέλνουν μηνύματα ελπίδας στους τακτισμένους από τις πίκρες και την αναμονή συμπατριώτες μας».

Ο Νίκος Υφαντής, προσφυγόπουλο από τη Λεοντίτσα Β. Ηλείου, πλησιάζει με πόνο και μεράκι τον ακριτικό Ελληνισμό! Κυρίως με ελπίδα, για να βρει η Ιστορία ξανά τον ελληνικό της δρόμο: «16.2.1917. Οικογένειες 106. Άτομα 438». Στατιστική συνταχθείσα «παρά των Ιταλικών Αρχών κατοχής». Το Δολό πριν γίνει χωριό παραθεριστών! Μετά την εξάντληση μιας εκτεταμένης θεματικής: Χρονικό Δολού, Μετοίκηση, Όρια, Κατοικίες, Γενεαλογίες κλπ., με την παράθεση πολλών φωτογραφιών και αυθεντικών εγγράφων, ο πρώτος τόμος δεν είναι τίποτε άλλο παρά το «Τσιφλίκι» που έγινε Κεφαλοχώρι χάρη στους ελληνοφρονες κατοίκους του και την Ορθοδοξία τους, για να περιπέσει και πάλι, με την ευμάρεια και την αστυρλία, σε παρακμή, που ο πρώτος λόγος του συγγραφέα στον Δεύτερο τόμο να δίνει το σήμα του κινδύνου: «Το παρόν αποτελεί μεγάλο κίνδυνο αφανισμού των ιστορικών και πολιτιστικών καταλοίπων του τόπου, γιατί με το κλείσιμο της παρένθεσης των ελάχιστων γερόντων που σήμερα ζουν, διαγράφεται άμεσα η τελευτα εγκατάλειψή του...».

Το Δολό ακολουθεί τη μοίρα της περιοχής του. Στο Πωγωνί οι κάτοικοι: «Παρά τους αιώνες της ταπεινώσεως και της καταφρόνις, κράτησαν τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τον πολιτισμό τους και οι ταξιδευμένοι βοήθησαν αποτελεσματικά στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής».

Είναι το Πωγωνί η ρίζωμά της ελνικής ψυχής και η Κυβωτός των Αγνών Παράδόσεων. Με την κοινωνική ζωή (Γέννηση, Συνουσία, Σάμα μπουρι), Ιστορίες γύρω από το τζάκι, Γάμοι, Παντολογήματα, Πανηγύρια, Θρησκευτική και Εθνική ζωή αλλά και με το μοναδικό πολυφωνικό τραγούδι, σκιαγραφείται εντέλεια ο πολιτισμός ενός προοδευτικού χώρου.

Ο Νίκος Υφαντής, με το έργο του «Ο Πωγωνιάσιος Γάμος» Αθήνα 1972, είχε αποσπασει, δικάως το Α' Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Το επισημαίνουμε για να καταδείξουμε ότι το κρινόμενο πόνημα δεν είναι μόνο ισάξιο αλλά και υπέρτερο: «Οι κάτοικοι αυτού του τόπου κράτησαν ανόθευτη, καθαρή την ενότητα και τον εθνικό χαρακτήρα, τους ιστορικούς δε-

σμούς και τη συνοχή τους με τους μακρινούς μας προγόνους... Θα ήταν ατύχημα να χαθούν τραγούδια σαν το παρακάτω, που με τη μουσικότητα, το αυστηρό μέτρο και τα χαρακτηριστικά επίθετα, μας θυμίζουν τον Όμηρο»:

ΤΗΣ ΠΕΡΑΙΚΑΣ

Μια πέρδικα ελάλησε σ' Ανατολή και Δύση,

πως δεν εφάνη κυνηγός για να την κυνηγήσει.

Κι ο κυνηγός σαν τάκουσε πολύ του κακοφάνη.

Ρίχνει τα βρόχια στο Γιαλό, τα ξάβερ-γα στους κάμπους

τα δίχτυα τα μεταξωτά μεσ' του χιονιά τη βρύση.

Πάει για νερό η πέρδικα κι επιάστει στο βρόχι.

— Άρσεν! άρσεν με κυνηγέ να σ' ομορφολαλήσω.

Όσο που την απόλυκε, στέκει και τον γελάει.

— Μωρέ σανιδομάγουλε και κορακογλυμμένε

δεν ήσουν άξιος να φιλάς Πέρδικας μαύρα μάτια

γιατ' άφησες την Πέρδικα να σου την πάρει άλλος;

Τραγουδί και Παιδεία κράτησαν το Λόγο ελληνικό: «Ο Πάτερ Κοσμάς παρέμεινε στο Δολό αρκετές ημέρες. Δίδαξε την ομόνοια, την οικονομία, την εργασία των κατοίκων, την ίδρυση Σχολείων, την οικοδόμηση και συντήρηση Εκκλησιών και των Εικονισμάτων!», Σχολείο και Τραγούδι συνεταιρισμένα στο Λόγο του Πατρο-Κοσμά έκαναν το Γεωργικό γεωγραφικό Κίτερο να γράψει: «Ιδιαίτερα μου έκανε εντύπωση η Ήπειρος. Δεν υπάρχει ελληνικότερη περιοχή από την Ήπειρο ως προς τον πληθυσμό, τη γλώσσα και τη διάνοια». Αυτή η Ηπειρωτική αγωγή έκανε τις γυναίκες να πρωτοπορήσουν σε χτισμό σχολείων και οικογενειών, άξιων να συνεχίσουν το ελληνικό τους περσμένο, με λόγο παραμυθένιο, όπως η Μαλέ Ανέστω Μαργακού στο «Αγκαθόρο φρούτιο», που αποθρασύνει ο συγγραφέας. Για την αριστεία του έργου, εκτός από τις ιδιαιτερές συλλογές, συνέβαλαν αποτελεσματικά η φιλόλογος Ευαγγελία Μαρόδα-Μέξη, ο Αριστοτέλης Υφαντής, ο Γ. Ζέρβας, ο Α. Κουβαράς, και, κυρίως, ο εκπαιδευτικός Σύλλογος Δολού Πωγωνίου, που χρηματοδότησε την ενδομνητική έκδοσή.

Ο Νίκος Θ. Υφαντής, μπορεί να κοιτάξει με υπερηφάνεια στα μάτια όχι μόνο τα δικά του παιδιά, αλλά όλους μας. Το έργο του λαογραφικό και εθνολογικό είναι κραυγή και θούριος μαζί, του Ακριτικού Ελληνισμού.

Ποίηση του τραγικού για το δάκρυ της ελπίδας. Ίσως υπάρξει και εδώ Ανάσταση...

ΝΙΚΟΣ ΤΕΝΤΑΣ

Από τη «Νέα Εποικονομία»
Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1996

→ Συνέχεια στην 7η σελίδα

ΡΙΞΑΝΕ ΛΑΔΙ
ΣΤΟ ΛΥΧΝΑΡΙ

• Μπέτζιος Ηλίας	Δολ. USA	100
• Μπέτζιος Ελευθέριος	»	100
• Μπέτζιος Παύλος	»	100
• Μαρίκα Μπέτζιου-Λιόλη	»	100
• Διαμαντούκος Νικόλαος	»	40

Δρχ.

• Δέσποινα Παπανδρέου-Γιάνναρου	5.000
• Ριζώφ Ελένη	1.000
• Μουστοπούλου Λευκοθέα	2.000
• Κωσταρά Παναγιώτα	5.000
• Γουρδούνη Τούλα	2.000
• Γουρδούνη Σοφία	2.000
• Γεωργιάκη Ελένη	2.000
• Γιάννης και Αναστάσιος Ζωΐδης	30.000
• Λιόλιος Ιωάννης	10.000
• Σιούλας Παναγιώτης	3.000
• Τσεμπέρης Παύλος	5.000
• Ζωΐδης Ελευθέριος	2.000
• Κωσταράς Κων/νίνος	10.000
• Κωσταράς Ιωάννης	5.000
• Κολέφας Κων/νίνος	10.000
• Κολέφα Ευρυδίκη	5.000
• Νάτσικας Δημήτριος	5.000
• Ζαμπέλας Θωμάς	2.000
• Βραβορίτης Ηρακλής	2.000
• Σογόπουλος Ιωάννης	4.000
• Στόλης Χριστόφορος	5.000
• Ξεσφίγγης Γιάννης	5.000
• Ζωΐδης Γεώργιος	5.000
• Ζωΐδης Νικόλαος	5.000
• Ζωΐδης Χριστόφορος	5.000
• Μαγιάλη Αλεξάνδρα	5.000
• Κατσιλέρης Γεώργιος	5.000
• Κούρος Γιώργος	5.000
• Φούκης Αχιλλέας	2.000
• Χριστοδούλου Φίλιππος	5.000
• Παταλαζάρου Κων/νος	5.000
• Σκλιβανίτης Χάρης	2.000
• Νάτσικας Βασίλειος	3.000
• Ζωΐδη Χρυσάνθη	3.000
• Ξεσφίγγη Καλλιρόη	5.000
• Τσέβης Παντελής	5.000

ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΟΛΟΥ»

• Κουτσουμπά Ντίνα	10.000
--------------------	--------

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

- «ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ»: Μηνός Ιουλίου 1997.
- «Η ΦΩΝΗ του Γεροπλάτανου»: Μηνός Ιουλίου-Αυγούστου 1997.
- «ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ»: Μηνός Αυγούστου 1997.
- «ΠΟΝΤΙΚΑΤΕΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ»: του Παύλου Αθ. Παλιούκα (τόμος Β').
- «ΤΟ ΑΓΚΑΘΕΡΟ ΦΟΡΤΙΟ»: της Αναστασίας Μαργαριού.
- «Η ΜΑΝΑ ΜΟΛΟΓΑΕΙ ΚΙ ΕΓΩ ΓΡΑΦΩ»: (Πωγωνήσια Βιβλιοθήκη 6) 1996 του Κων/νου Χρ. Κωστούλα.

Σας ευχαριστούμε θερμά.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟ ΓΕΩΡΓΟΔΑΣΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

Γενομένων αρχαιρεσιών του Γεωργο-
δασικού Συλλόγου την Κυριακή 31 Αυγούστου
δια μυστικής ψηφοφορίας όπως ορίζει το άρ-
θρο 26 του Καταστατικού του Συλλόγου εξελέ-
γησαν οι εξής κατά σειράν επιτυχίας:

ψηφους

11

Κωσταράς Χριστόφορος
Κούρος Σπύρος
Λώλης Παναγιώτης
Μαργαρίτης Χριστόφορος
Διαμαντούκος Νικόλαος

8 (κλήρωση)
7 (κλήρωση)
8
6 (κλήρωση)

Ζωΐδης Ελευθέριος
Φωτόπουλος Ιωάννης
Εποπικό Συμβούλιο
Παππάς Παντελής
Λιόλιος Ιωάννης
Φούκος Νικόλαος

7
6
12
10
6

Αναπληρωματικοί:

Δάκας Ευάγγελος

7

Για τους ισοψηφούντας έγινε κλήρωση.

ΓΕΩΡΓΟΔΑΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΔΟΛΟΥ

Ονομαστική κατάσταση των μελών και αποδοχές αυτών τα έτη 1992-1996

Επώνυμο και όνομα	Ατομικές αποδοχές	Αναληφθέντα ποσά	Κρατήσεις υπέρ Συλλόγου (40%)	Δωρηθέντα Ποσά
1) Αναστασίος Αγγαίτα	12.000		4.800	7.200
2) Αναστασίος Ελευθερία	6.400		2.560	3.840
3) Βάσης Δημήτριος	9.900	5.940	3.960	
4) Βελόκας Χριστόφορος	8.800		3.520	5.280
5) Γιάνναρος Χριστόφορος	13.600	6.390	5.440	1.870
6) Γκόντζος Θεόδωρος	8.800		3.520	5.280
7) Γιάννου Λευκοθέα	4.700	2.940	1.760	
8) Γκιώκα Ανδρομάχη	5.200		2.080	3.120
9) Γιώργου Ευρήνη	6.800		2.720	4.080
10) Δημοπούλου Φανή	11.600	1.850	4.640	5.110
11) Διαμάντη Ελένη Ριζώφ	6.000		2.400	1.800
12) Διαμαντούκος Νικόλαος	10.900	2.400	4.360	4.140
13) Εξάρχου Πηνελόπη	8.000	3.200	3.200	1.600
14) Ζωΐδης Γεώργιος	7.200		2.880	4.320
15) Ζωΐδης Ελευθέριος	4.800		1.920	2.880
16) Ζιάγκος Σπύρος	9.600		3.840	5.760
17) Ζωΐδη Αφροδίτη	8.000		3.200	4.800
18) Ζήκας Λιοντόπουλος	4.800		1.920	2.880
19) Ζέρβας Δημήτριος	10.000		4.000	6.000
20) Ηγουμενίδου Ευγενία	13.600	8.000	5.440	160
21) Θανόπουλος Νικόλαος	20.000		8.000	12.000
22) Θέμου Φωτεινή	4.000		1.600	2.400
23) Κολέφας Κωνσταντίνος	3.200		1.280	1.920
24) Κουτσουμπάνας Λεωνίδα	40.400	24.240	16.160	
25) Καρακίτσος Σπύρος	24.800	10.230	9.920	4.650
26) Κουβάση Ευρίκλεια	4.000		1.600	2.400
27) Κούλα Λευκοθέα	28.400		11.360	17.040
28) Καλαγκιά Ευτυχία	10.400	6.310	4.100	
29) Αδελφοί Κουβαρά	5.200		2.080	3.120
30) Καρακίτσιου Όλγα	30.600	18.080	12.240	280
31) Κουτσός Ευάγγελος	12.000		4.800	7.200
32) Λιόλιος Ιωάννης	15.200		6.080	9.120
33) Λώλης Παναγιώτης	25.200	15.120	10.080	
34) Λέκας Γεώργιος	8.800		3.520	5.280
35) Λατσούνα Αγαθή	16.400		6.560	9.840
36) Λατσούνας Κορηλίου	7.600		3.040	4.560
37) Λατσούνα Όλγα	7.600	1.560	3.040	3.000
38) Μουσταπούλος Δημήτριος	8.400	2.880	3.360	2.160
39) Μαργαρίτης Χριστόφορος	29.200	17.450	11.680	70
40) Μούστος Χριστόφορος	4.800		1.920	2.880
41) Μούστος Ελευθέριος	18.800		7.520	11.280
42) Μαργαριέτα Αναστασία	4.000		1.600	2.400
43) Μέξης Κων/νος	12.000		4.800	7.200
44) Μάχη Ευθυμία	9.200	4.180	3.680	1.340
45) Μιντζιλώνη Βασ.	16.000	2.400	6.400	7.200
46) Μπέτζιου Αγγαίτα	8.800		3.520	5.280
47) Μητσακός Λουκάς	8.700		3.480	5.220
48) Μαλάμη Καλλιόπη	12.000	7.200	4.800	
49) Νάστος Γεώργιος	6.400		2.560	3.840
50) Νάστου Ουρανία	12.400		4.960	7.440
51) Νάστος Χρίστος	5.800		2.320	3.480
52) Ντόνη Μαγδαληνή	8.000	2.400	3.200	2.400
53) Νάτσικα Αδελφοί	7.200		2.880	4.320
54) Νερούτσου Αικατερίνη	5.600		2.240	3.360
55) Παππάς Παντελής	47.060	28.500	18.560	
56) Πότση Χαρίκλεια	11.600		4.640	6.960
57) Πότση Χρυσούλα	2.000		800	1.200
58) Παγούνης Σπύρος	10.400		4.160	6.240
59) Παπαδημητρίου Ιωάννης	6.000		2.400	3.600
60) Ραμαντζά Ευτυχία	9.600		3.840	5.760
61) Ράτζης Χριστόφορος	8.400		3.360	5.040
62) Σακελάριος Δημήτριος	14.400		5.760	8.640
63) Στόλης Χριστόφορος	6.000		2.400	3.600
64) Στεφάνου Χαρίλαος	12.000	7.200	4.800	
65) Σιούλας Χρίστος	21.200	12.720	8.480	13.680
66) Τσάμης Χριστόφορος	22.800		9.120	8.640
67) Τζήμος Γεώργιος	14.400		5.760	3.840
68) Τόμου Αφροδίτη	6.400		2.560	1.440
69) Τζόβα Χρίστος	2.400		960	8.010
70) Αγαθή Φούκος	17.600	2.550	7.040	15.960
71) Φούκος Γεώργιος	35.600	5.400	14.240	7.200
72) Χαΐλης Ιωάννης	12.000		4.800	322.500
	871.660	200.940	348.220	670.720

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Προς την εφημερίδα «ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ»

Αγαπητοί μου χωριανοί,

Παρακαλώ να δημοσιεύσετε την παρακάτω απάντησή μου για τα γρα-

φισμένα του Γεωργίου Πότση, μόνον για την αλήθεια του θέματος:

1ο) Γνωρίζει πολύ καλά ότι ο χώρος αυτός δεν είναι δικός του.

2ο) Επιβεβαιώνει ότι έχει τον χώρο αυτόν από το έτος 1956. Βεβαίως

δύο του επέτρεψε ο αδελφός μου Παντελής για να βάλει τα μελίσσια του.

3ο) Όταν άρχισε να βάζει δέντρα, τον έγινε παρατήρηση απ' την μάνα

μου και σταμάτησε λέγοντάς την: «Μη στενοχωριέσαι θειάκω Χαρίκλεια, δεν

πείνομαι να σου κάνω καταπάτηση του δικού σου χώρου».

Τώρα τι αναμνησθεί και τι ζητά: Να του αποδοθεί δικαιοσύνη, εκεί

που το δικό είναι καταφανέστατο: Ο Νόμος που επικαλείται δεν τον κα-

λύπτει, διότι ζει 25-30 χρόνια στην Αμερική. Μήπως θέλει στο επόμενο τα-

ξίδι του εδώ να του παραχωρηθεί και ο χώρος του Τσιζάνη, διότι και εκεί

καίθησε αρκετά χρόνια με την οικογένειά του.

Ας καταλάβει λοιπόν ότι όλοι οι χωριανοί τον αγαπούν, συμπεριλαμ-

βανόμενοι και εμένα και ολόκληρη την οικογένειά μου και σε παρακαλώ

πάρτε να ζητάς τίτλους κυριότητας.

Αυτά τα λίγα, σε χαϊρετώ και δεν πρόκειται να συνεχίσω, για το ανωτέρω

θέμα άλλη φορά.

Με εκτίμηση
ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΩΪΔΗΣ

Νέα Υόρκη, 2 Ιουλίου 1997

Αγαπητοί μας συγχωριανοί,

Σας ευχαριστούμε θερμά για τη συνεχή αποστολή της εφημερίδας

«ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ». Θερμά συγχαρητήρια για την ωραία εμφάνιση και την εν-

διαφέροντα ύλη. Παρακαλούμε δεχθείτε και από τα 4 αδελφία 400 δολάρια

για το «Λάδι στο καντήλι» εκατό έκατος.

Φιλικά
Ηλίας, Λεντέρης, Παύλος
και Μαρίκα Λιόλη (Μπέτζιου)

ΠΟΙΗΣΗ

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΑ ΜΠΙΤΖΑ
της ΕΥΤ. ΚΩΣΤΑΠΑΠΑ

Εκείνα τα χρόνια τα παλιά
ήσαν στο χωριό πατά.
Ήξε με την παπαδιά του
και τα τέσσερα παιδιά του.
Πάντα γιορτή, καθημερινή
η εκκλησιά μας ήταν ανοιχτή
πήγαιναν οι χωριανοί,
έκαναν την προσευχή
ήσαν και το κερί
για τον πεθαμένον την ψυχή.
Στο χωριό γινόταν γάμοι,
πανηγύρια και βαφτίσια,
τα τραπέζια μας γεμάτα
κόψατα και φαγητά,
όλα ήταν αρτυμένα
και άλλα σαρακοσιανά.
Κι άμα ήσουν καλεσμένος
στο τραπέζι για να πας
την προτίμηση την πρώτη
πάντα την είχε ο παπάς.
Όμως ήρθαν δύσκολοι καιροί
και μας πολεμούν οι Γερμανοί,
και κανόνια και με βόμβες
και μας κάψαν τα χωριά,
και όποιον έπεφτε η βόμβα
ήνονταν λιθοσουργιά.
Ήξε με μια πληροφορία
στο χωριό μας το ΔΟΛΟ
ότι θάρθουν Γερμανοί
με πολύ κακό σκοπό.
Τότε τόμαθε ο παπάς
και σκεπτόμενος χριστιανικά
με το χέρι στην καρδιά
μίλησε σ' όλους τους χωριανούς,
και να μην κρυφτεί κανείς,
όλοι άμα βρουν άδειο χωριό
να το κάνουν ρημαδιό.

Πριν να φέξει το πρωί
φτάσανε οι Γερμανοί.
Βγήκαν όλοι οι χωριανοί
με καρδιοχτύπια και με φόβους
μέσα στον χωριό τους δρόμους.
Τότε βγήκε ο παπάς
και μιλάει στους Γερμανούς
Αγγλικά και Γερμανικά
με εκτίμηση πολύ
χαϊρετούν τον παπά
και εκδίδουν διαταγή
να αποχωρήσουν όλοι,
για το λόγο του παπά
δεν μας έβαλαν φωτιά.
Έπρεπε οι χωριανοί
για ανάμνηση καλή
να του γράψουν τ' όνομά του
σε μια πλάκα σκαλιστό.
Να θυμάται η γενιά μας
να το μάθουν τα παιδιά μας
τι τραβήξαμε τότε εμείς
από φόβους και τρομάρες
αλλά μείναμε γρεντάδες.

Δολά 20/9/97

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

- Στην Ευρυδίκη Κολέφα του Κώστα και της Αννέτας, που πέτυχε στη Σχολή Χημικών Μηχανικών του Πολυτεχνείου Πατρών, εύχομαι ολόψυχα καλή πρόοδο.

Η γιαγιά της
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΚΟΛΕΦΑ

Σκέψεις - Σχόλια

• Συνέχεια από την 4η σελίδα

ρεούν πια, οι νέοι δε γνωρίζουν
τους παλιούς χορούς και σε λίγο ού-
τε και τα όργανα θα ξέρουν σωστά
να παίζουν παλιούς σκοπούς και
έτσι σιγά σιγά οδηγούμαστε στην
εγκατάλειψη και τη λησμονιά.

Απόδειξη φέτος δεν επισκεφτή-
καμε το πανηγύρι του Παλιόπυργου.
Ο Κακόλακκος δεν έκανε το καθε-
ρωμένο πανηγύρι του 15/Αυγούστου
και τα άλλα που έγιναν ήταν φτω-
χικά.

Μόνο οι Ρομπατινοί κρατούν
ακόμη την παράδοση σε μεγάλο βαθ-

4. Βάσω Πέγιου του Σπύρου, σ το
Τεχν. Πετρελαίου Καβάλας.

6. Νίκη Μποντίνη του Γιάννη,
στο Φυσικό Ιωαννίνων.

• Αποκαλυπτήρια
μνημείου

Την Κυριακή στις 21 Σεπτεμ-
βρίου ο Νίκος και η Βάσω Διαμα-
ντούκου έκαναν τα αποκαλυπτήρια
του μνημείου που έστησαν προς τι-
μήν των προγόνων τους. Το μνημείο
βρίσκεται απέναντι από το σπίτι
τους (στον κήπο των Τζεταίων) και

μό και τους αξίζουν συγχαρητήρια.
Γι' αυτήν την κατάσταση πρέπει όλοι
να αφυπνιστούμε και να ανησυχή-
σουμε. Με τορβόμο που πάμε, όλα
θα αλωθούν. Τον πρώτο λόγο ας τον
μην επιτρέπουν στους οργανωτά-
χτες να χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά
όργανα. Ας παραμείνουμε στα πα-
ραδοσιακά κλαρίνο, βιολί, λαούτο
και ντέρι.

Επίσης ας προσπαθήσουμε όλοι,
ιδιαίτερα οι μεγαλύτεροι, να παιζό-
νουμε μέρος σε αυτές τις εκδηλώσεις
για να παραδειγματίζονται και να
αντιγράφουν οι νεότεροι να ακούν
και να μαθαίνουν τους παλιούς σκο-
πούς και τα τραγούδια μας.

• Οι επιτυχάντες στις
Γενικές Εξετάσεις

Μεγάλη επιτυχία είχαν φέτος τα
παιδιά του χωριού μας στις πανελ-
λινίες εξετάσεις. Για άλλη μια φορά,
εξάλλου, επιβεβαιώθηκαν οι φήμες
που θέλουν τη νεολαία του χωριού
να ακολουθεί την 1η δέσμη. Στα παι-
διά και στους γονείς τους, η εφημε-
ρίδα μας στέλνει τα θερμά της
συγχαρητήρια.

Οι επιτυχόντες είναι οι εξής:

1. Νίκος Πορίκης (εγγονός του
Ζήκου Κούρου) στο Αγρονόμων Το-
πογράφων Μηχανικών ΕΜΠ Αθή-
νας.
2. Ευρυδίκη Κολέφα του Κώστα,
στο Χημικών Μηχανικών Πάτρας.
3. Φώτης Στράτος του Τάσου,
στο Μαθηματικό Ιωαννίνων.

— Επείστομε πρόσφατα από το
Μόντρεαλ του Καναδά ο συγχωρια-
νός μας Νάστος Δημήτριος, μετά
από εξάμηνη εκπαίδευση στις χει-
ρουργικές παθήσεις του διαφράγματος
καθηγητής της Αμερικής στον
τομέα αυτό.

— Από την μετεκπαίδευση και
την συνεργασία αυτή προέκυψαν ση-
μαντικές εργασίες, οι οποίες πρόκει-
ται να παρουσιασθούν σε Διεθνή Συ-
νέδρια, στην Αμερική ή θα δημοσι-
ευθούν σε έγκυρα ιατρικά περιοδικά.

Εκλεκτοί γάμοι

Τον περασμένο Αύγουστο (Σάββατο 2 Αυγούστου), τελέστηκαν οι γάμοι του Θωμά Υφαντή και της Αικατερίνης Αντωνίου. Τα στέφανα αντάλλαξε η όμορφη Γιαννωτοπούλα Χριστίνα Παπαγεωργίου. Της ευχόμαστε σύντομα και στα δικά της.

Ο Θωμάς, γιος του Νίκου Υφαντή και της Μαίρης, το γένος Ζωΐδη από το Δολό και η Αικατερίνη, κόρη του Σπύρου Αντωνίου από το Κομμένο Άρτας και της Αγγελικής, το γένος Γιάννου από τους Μελισσουργούς Άρτας, επισημοποίησαν τον δεσμό τους και έδωσαν όρκους πίστωσης.

Το μυστήριο τελέστηκε στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου

χωρίς τυπικότητες και ασυμβίβαστες με τον χαρακτήρα τους συμβατικότητες, παντρεύτηκαν και μετέδωσαν και στους προσκεκλημένους και στους Μελισσουργιώτες κάτι από την ψυχική τους ασλότητα και ηρεμία.

Το βράδυ ακολούθησε το πατροπαράδοτο τραπέζι στο ξενοδοχείο «Τζουμέρκα» κτισμένο μέσα στα έλατα, να δεσπόζει στην περιοχή, απέναντι από την οροσειρά της Πίνδου, κοντά στα Πράμαντα και αντίκρου από τα παραδοσιακά χωριά, τους Καλαρύτες και το Συρράκο και τα άλλα πανέμορφα Τζουμερκοχώρια.

Μελισσουργών. Εκκλησία που διατηρεί την παλιά αρχιτεκτονική της δομή και τις βυζαντινές τοιχογραφίες ανέπαφες από τον χρόνο και τις πολεμικές περιπέτειες.

Φίλοι των γονέων και των παιδιών τους από τα Γιάννινα, την Πωγωνιανή, την Άρτα, το Κομμένο, την Αθήνα, την Βόρεια Ήπειρο (τόπος καταγωγής του Δολιώτη γαμπρού Νίκου), από την Αμερική η γιαγιά και οι θείοι του Θωμά και από άλλα μέρη παραβρέθηκαν στο μυστήριο να ευχήθηκαν στους νύμφοντες «να ζήσουν».

Το χωριό που έγιναν οι γάμοι, οι Μελισσουργοί, αρχοντοχώρι των Τζουμερκών, με πάνω από πεντακόσια σπίτια, είναι χαμένο μέσα στα έλατα, σ' ένα περιβάλλον πραγματικά μεγαλόπρεπο και υποβλητικό, κάτω από τη σκιά της οροσειράς της Πίνδου.

Ο Θωμάς, εγγόνι του μακαρίτη Τέλη Ζωΐδη, του Δολιώτη δασκάλου και αθεράτευτα λάτρη του χωριού και του τόπου του.

Γιατρός, ψυχίατρος ο Θωμάς, διατηρεί ιδιόκτητο ιατρείο στην Αθήνα και φαρμακοποιός η Αικατερίνη, συμβεβλημένη με το Πανεπιστημιακό εργαστήριο Αθηνών,

Οι συγγενείς και οι φίλοι των νονών χορεύαν, τραγουδούσαν και γλέντησαν μέχρι το πρωί με την ορχήστρα λαϊκών τραγουδιών και την αθάνατη ηπειρωτική παραδοσιακή κομπανία του Λευτέρη Γκιώκα, από τα χωριά της Δερόπολης.

Τραγουδία και χοροί του τόπου μας, Πωγωνήσιοι και Τζουμερκιώτικοι χοροί, ο στρωτός Πωγωνήσιος και ο τσιτάμικος Τζουμερκιώτικος, έσμιξαν αρμονικά και ανέδειξαν τους απεράμιλους ηπειρωτικούς χορούς.

Το κέφι κράτησε άγρυπνους και κεφάλους τους προσκαλεσμένους, ώσπου αντίκρουσαν τον ήλιο να ανατέλλει από τις βουνοκορφές της Πίνδου.

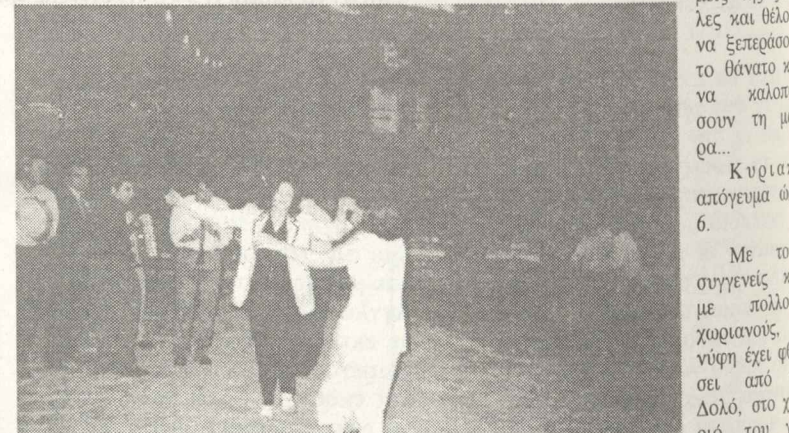
Στον Θωμά και στην Αικατερίνη, η εφημερίδα μας και όλοι οι Δολιώτες και οι φίλοι τους, ευχόμαστε από καρδιάς να ζήσουν, να «προκόψουν» και να περάσουν τη ζωή τους αγαπημένοι ως τα βαθιά γεράματα.

Στους ευτυχείς γονείς, στον Νίκο και στη Μαίρη και στους συμπεθερούς τους Σπύρο και Αγγελική, τις πιο ολόθερμες ευχές μας: Να ζήσουν τα παιδιά τους και με καλούς απογόνους.

Ένας ακόμη όμορφος γάμος έγινε στο χωριό φέτος το καλοκαίρι. Πρόκειται βέβαια για το γάμο της Μαρίας του Νικόλα του Κούρου με τον Ευριπίδη, ένα παλινάρι από το Γαρδίκι. Πολλά πράγματα κάμανε τόσο όμορ-

φο αυτό το γάμο. Και πρώτα πρώτα η ζωντανή παρουσία όλων των συγγενών της νύφης από το Δολό μέχρι το Κεφαλοβύσσο που για μέρες ολόκληρες μόχθησαν με αγάπη και μεράκι για να ετοιμάσουν όλα όσα χρειαζόνταν, όλα όσα θα πρόσφεραν σ' εμάς τους καλεσμένους τις συγκινητικές στιγμές που ζήσαμε.

Εξαιρετος τελετάρχης ο θεός της νύφης, ο Σπύρος ο Κούρος, έδειξε σ' όλους, πόση Πωγωνήσια παράδοση φύλαγε μέσα στην καρδιά του. Όλα ακολούθησαν ένα παραδοσιακό τυπικό. Την Πέμπτη ήρθαν από το Γαρδίκι συγγενείς του γαμπρού και πήραν τα προίγια. Το Σάββατο το βράδυ όλοι οι χωριανοί κάθισαν στο γαμήλιο τραπέζι μαζί με όλους τους συγγενείς της νύφης. Ήταν το Δολό σε μία από τις καλύτερες στιγμές του, κάτω

από το Αυγουστιάτικο φεγγάρι, ενώ η παρέα των οργανοπαϊχτών από τη Βόρεια Ήπειρο, συμπλήρωνε το πορτραίτο ενός Πωγωνήσιου μεγαλείου.

Κυριακή μεσημέρι, ώρα 12 και η νύφη ετοιμάζεται:

...Αϊ στολιές, καλές κοπέλες, να στολίσετε καλά τη νύφη, να 'ρθει κι ο γαμπρός

να την αρέσει...
...Είς το σκαμνί που κάθουσαν ξερά ήταν τα ξύλα, κι από την ομορφιά σου ανθούν και βγάζουν κρίνα...

Ακούστηκαν για άλλη μια φορά από το στόμα των γυναικών του Δολού, αυτά τα αθάνατα τραγουδία, που λες και θέλουν να εξορκίσουν τις σκοτεινές δυνάμεις της ζωής, λες και θέλουν να ξεπεράσουν το θάνατο και να καλοπιάσουν τη μοίρα...

Με τους συγγενείς και με πολλούς χωριανούς, η νύφη έχει φθάσει από το Δολό, στο χωριό του γαμπρού, το

Μεγάλο Γαρδίκι για την τελετή της Στέψης. Όλα έγιναν ήσυχα και απλά.

Ακολούθησε τραπέζι με γλέντι και χορό από τους συγγενείς της νύφης μαζί με τους συγγενείς και τους χωριανούς του γαμπρού. Οι ευχές όλων μας, μικρών και μεγάλων, για υγεία και καλούς απογόνους, ως συνοδεύουν το καινούριο ζευγάρι στη νέα του πορεία.

«Ο γάλος»

Κάποτε, Άνοιξη ήταν, ο πατέρας μου πήρε από έναν πλανόδιο πωλητή κοποτιόλεια και τρία μικρά γαλά.

Ήταν η πρώτη φορά που παίρναμε γαλοπούλες και παρακολουθούσα με ενδιαφέρον την ανάπτυξή τους.

Στην αρχή δεν διέφεραν. Σε λίγους μήνες όμως, ξεχώριζε ένα ρωμαλέο αρσενικό και δύο ντελικάτες θηλικιές. Με το πέρασμα του χρόνου το αρσενικό μεταμορφώθηκε σ' έναν γάλο τεράστιο, που όταν φούσκωνε τις φτερούγες του σε έπιανε τρώος, και το χειρότερο άκρως επιθετικό. Πρώτα τα σκυλιά μας γνώριζαν τη δύναμή του, καθώς μετά από μερικές αφιμαχίες τον έβλεπαν και αναγκάζονταν να το βάλουν στα πόδια. Στη συνέχεια τα επόμενα θύματα είμασταν εμείς.

Να μη τα πολυλογώ, κάθε πρωί που έβγαινα από το σπίτι για να πάω στο σχολείο, ακολουθούσε η εξής σκηνή. Εγώ πανικόβλητος να τρέχω, ξεπίσω μου ένας γάλος να με κυνηγάει, ξεφωνίζοντας μενιασμένα «γλου-γλου-γλου» και η μάνα μου να φωνάζει από το μπαλκόνι.

Το διασκεδάσε με την ψυχή του ο άτιμος, είμαι σίγουρος ότι όταν τελείωνε το κυνηγητό δε θα μπορούσε να κρατήσει τα γέλια του (αν γελάνε οι γάλοι) και ταυτόχρονα έκανε την απαραίτητη φιογούρα του στις θηλικιές.

Το κακό είναι ότι κυνηγώντας εμένα ως την πλατεία, έπαιρνε η μπόρα

και τον μπάριμπα Λάζο που περιέμενε το λεωφορείο να πάει στη Βοστίνα. Ο μπάριμπα-Λάζος, λοιπόν, σοφά σκεπτόμενος μόλις έβλεπε ότι άρχιζε το δικό μου κυνηγητό, έτρεχε και κλεινόταν καλού-κακού στο γραφείο.

Σε λίγο έσπρωχνα και εγώ την πόρτα του γραφείου, ενώ ο γάλος έφτανε μέχρι τα σκαλοπάτια συνεχίζοντας τα «γλου-γλου».

Ο μπάριμπα-Λάζος άνοιγε τότε λίγο την πόρτα και του φώναζε «χολέρα»! «Γκουπ» έκανε με τα φτερά του έναν χαρακτηριστικό ήχο ο γάλος που σίγουρα θα σήμαινε «αν σου βαστά βγες έξω» στή γλώσσα των γάλων. Ο μπάριμπα-Λάζος όμως δεν είχε τέτοιες φιλοδοξίες, «χολέρα» του φώναζε μια φορά ακόμη και έλεινε οριστικά την πόρτα. «Θα μας φάνε τα κοτάρια» έλεγε στη συνέχεια και γελούσε κι αυτός κι εγώ.

Ο γάλος πάντως βρήκε το μάστορά του στο πρόσωπο του Λάλο-Κίτσιου. Ένα μεσημέρι του Ιουλίου ο Λάλος περνούσε κάτω από το σπίτι πηγαίνοντας τα γίδια του στον Αγγλινό.

«Γεία σου κυρ-Χρήστο» του είπα «γεία σου Άκη» μου αντιλέει,

Δεν πέρασε ένα λεπτό και επακολουθεί πανικός. Ακούω ταυτόχρονα τις ξέφρενες φωνές του γάλου, το Λάλο να φωνάζει «Αα το ντέρ» και ένα αδιευκρίνιστο «Βουπ», που

όπως θα διαπίστωνα σε λίγο ήταν ήχος πρόσκρουσης της κλίτσας στο σώμα του γάλου.

Βγαίνο λοιπόν έξω και βλέπω μια σκηνή αξέχαστη. Το γάλο ανάσκελα ακούνητο και έναν Λάλο ανήσυχο (για την τύχη του γάλου) να τον ψηλαφεί με την κλίτσα για να δει μήπως τον άφησε στον τόπο. «Είδα πως είναι σκυλί» είπε ο κυρ-Χρήστος καταστενοχωρημένος. Αυτός είναι λύκος του είπα και μ' έπιασαν τα γέλια, βλέποντας το γάλο να συνέχεται ενώ σκεπτόμουν τι χαρά θα έκανε ο μπάριμπα Λάζος αν

έβλεπε το γάλο σε τέτοια χάλια.

Ο γάλος τελικά συνήλθε και μπόρω να πω ότι καθόλου δεν συνετίστηκε στο μέλλον από την γκλίτσα του Λάλο, αντίθετα έγινε πιο νευρικός. Η προσβολή που του έγινε και μάλιστα μπροστά στις γαλοπούλες, πρέπει να του στοίχισε πολύ. Η συμπεριφορά του λοιπόν έγινε ανυπόφορη και έτσι με ανακούφιση τα ζωά του σπιτιού, σκυλιά, κότες, περισσότερα, πετεινοί, είδαν ένα πρωί τον πατέρα μου να τον πλησιάζει με την τσιαλοκόπα.

Ήταν ένας γενναίος γάλος, δεν μπορούσε όμως να ξεφύγει από τη μοίρα όλων των γάλων.

Άκης Φωτόπουλος

ΠΟΙΗΣΗ

Παιδικές αναμνήσεις απ' το χωριό
του Αχ. Μαρή

2ο

Άδικα μαλώνανε μικροί και μεγάλοι
με πέτρες, σκόπια και στο κεφάλι.

Δεν υπήρχε άλλη λύση παιδικές μας αναμνήσεις.
Τώρα φίλε θα ρωτήσεις:

Τι είναι αυτά που τσαμπουνάζα
άστα γέρο, δεν μας παρατάς;

Δίκιο έχετε, θα σας πω,
μα εγώ εδώ δεν σταματώ,

για ορίστε κάνα άλλο
από μένα πιο μεγάλο;

Πηγαίναμε ψηλά στον Γιαβαλά
όταν είμασταν μικρά παιδιά

κι αποχένα τη σιαμαγούρα
κι άλλοι παίζανε τη σβούρα.

Είμασταν δαιμόνια σωστά
τότες όλα τα παιδιά,

με τσαρούχια τελατίνια
σαμαροσκοκούνια κι αλατζιά,

και δεν αφήναμε σε ησυχία
κερασσιά και ατιδιά.

Κι απ' την κερασσιά στην καρδιά
όλα τα παιδιά απ' τα Ριζά.

Τρώγαμε και γκοστόφορα
εκεί στα Ριζά στα Σόχωρα.

πολλούς τσάπους και σκαντζίσκια

όπως βόσκουν τα κατσίκια.
Βέβαια είμασταν φταίχτες

μα όχι οργανωμένοι κλέφτες,
γιατί κάτι έπρεπε να φάμε

την κοιλιά μας να ξεγελάμε.
Η μομποτότα ήταν νόστιμη καλή

αλλά μας μαλώναν, τρώμε πολλή.

Χίλιες δυο είχαμε στερήσεις
έλα φίλε μου εσύ να ζήσεις.

Φτώχεια τότες σ' όλα τα χωριά
αλήθεια σας λέω βρε παιδιά.

Οι γυναίκες εκτός την δουλειά
γεννούσαν και πολλά παιδιά.

Κήπους, χωράφια και αμπέλια
περιουσία, δηλαδή για γέλια,

τίποτε δεν τους απέδιδαν
γιατί τα χωμάτα τους πρόδιδαν.

Είχανε και από λίγα ζωντανά
κι αυτά πεινασμένα, νηστικά.

Κι ο τσομπάνος τι να πάρει
πέντε φράγκα το κεφάλι

μαζί με μια οκτά καλαμπόκι
που το μισό ήτανε φόκι.

(Συνεχίζεται)

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Παγούνη Φόνη	50.000
Εξάρχου Πηνελόπη	5.000
Λιοντόπουλος Κώστας	20.000
(εις μνήμην της πεθεράς του)	
Μπότσικος Παύλος	20.000
Παγούνη Φόνη	30.000
Γουρδούκη Τούλα	10.000
Μπονάνου-Διαμαντούκου	
Μαργαρίτα	δολ. 25
Ζέγκλα Βασιλική	10.000
Μαγαζή-Λατσούνα	
Αλεξάνδρα	10.000
Χαΐλης Παναγιώτης	5.000
Παπαδημητρίου Ιωάννης	5.000
Κούρος Σπύρος	5.000
Ζωΐδης Γεώργιος	5.000
Ζωΐδης Νικόλαος	5.000
Ζωΐδης Χριστόφορος	5.000
Παπακώστα-Μέξη Ελένη	5.000
Τσάμης Χριστόφορος	15.000
Νάτσικας Βασίλειος	10.000
Ζωΐδης Χρυσάνθη	10.000
Λιόλιος Ιωάννης	10.000
Εξάρχου Πηνελόπη	5.000
Νάτσικα Ελένη	5.000
Υφαντή Μαίρη	10.000
Μούστου Χριστίνα	10.000
Οικογένεια Σ. Παγούνη	10.000

Του ανώνυμου

Δυο λόγια του ανώνυμου αυτής της χώρας και του δικού μου τόπου ήθελα να βροντοφωνάξω.

Ξεπέρασαν το παράπονο και γίνανε οργή τρανή, τρανότερη κι απ' της βροχής τη μπόρα.

— Το ξέρω καλά πως είμαι εγώ ο φορολογούμενος, ο αδικημένος κι αυτός ο πάντα ξεχασμένος. Ακόμα ξέρω πως είμαι αυτός που τη νοσημόσυνή μου πολλές φορές υποτιμούν κι αδιαφορούν αν με τα τερτίπια τους, αυτοί οι κάπιοι «τρανοί» με προκαλούν. Άργασε το τομάρι μου, γούρμασε το μυαλό μου, χόρτασε το μάτι μου απ' όλα τα παραπάνω.

Τη μέρα αγναντεύω ουρανό και κουβεντιάζω με τον ήλιο. Σύντροφο στο όνειρο, στην ελπίδα, έχω το ολόγιομο φεγγάρι. Αυτό ξέρει να μοιράζει στη ζωή μου, μπόλικά το κουράγιο.

Δεν επιτρέπω ζωντανός το πρόσωπο —ταυτότητα για μένα— να φτάσουν τα χέρια «των τρανών» να μου το μουτζουρώσουν.

Την προσωπίδα του Ευρωπαϊού... δε θα μπορέσουν να μου την ντύσουν.

Το μήνυμα της εποχής των καναλιών: Κρύψου και χούγιαζε να μη σε δούνε, βρόντα να μη σ' ακούσουν, το επιστρέφω με δυο κλωνιά βασιλικό και γιατί όχι ως ειρωνία απ' τη μεριά μου να το λάβουν.

Μέσα μου η ημεράδα, η αγριάδα διαδέχεται η μια την άλλη, σφιγγοντας το μυαλό μου, στραγγίζοντας της καρδιάς μου, το κρασί.

Χ. Γ. Κ.

ΠΟΙΗΣΗ

Η καινούργια στρούγκα

(Στη μνήμη του πατέρα μου)

του ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Βάρα παιδί μου τα πρόβατα και σύρε φερ' τα γίδια,
 άιντε τρεχάλα πήγαινε και άσε τα παιγνίδια.
 Βάρα πρώτα την κάλεσα να κάμουμε την αρχή
 μετά την βάκρα την καλή κι η μπέλο μας θαρθεί.
 Καινούργια στρούγκα σήμερα γι' αυτό δεν προχωρούνε
 μα σαν περάσουν μερικά και τ' άλλα θε ναρθούνε.
 Θα συνηθίσουν να περνούν δίπλα στο στρουγκολίθι
 και το καρδάρι καρτερεί στον τόπο να γεμίσει.
 Το γάλα το σημερινό, θα μείνει εδώ στη στρούγκα
 και τον Μπαλάνη φύλαξε, και άρπαξε τη φούρκα,
 μην κλαπανήσει το τυρί και τύχη και λοβιάσει
 και τι θα πούμε αύριο στον μπάρμπα τον Θανάση.
 Βάρα και τα γίδια απ' εκεί μην μούνε στα σπαρμένα
 και αρχίσουν να τα λατσαρούν, πληρώνοντας σπασμένα.
 Άιντε γκεσούλα μου καλή, τ' είσαι συκλετισμένη;
 Εμπρός νιαγκρούλα μου και εσύ που είσαι φαρμακωμένη
 άιντε πρατίνες μου καλές να πάμε αγάλι-αγάλι
 να πιούμε δροσερό νερό κάτω στο περιγιάλι.
 Σύρε την πόρτα, ύστερα να βγούνε τ' αρνάκια
 να παν κοντά στις μάνες τους όπως όλα τα βραδάκια.
 Και πες στη μάνα σου, να βγει και να τα προστειλάσει,
 κι αφού σκουπίσει τη φουσκή να πέσει να πλαγιάσει.
 Τώρα το νου σου φεύγω εγώ, πηγαίνω εκεί στου Πήλη
 να πάρω πρώτα το χάκι μου, να πιω κάνα ποτήρι.

Αύγουστος 1997

ΚΟΥΙΖ

- Ποιος δίκαια έχει κερδίσει στην ξερή τον τίτλο «κοτόπουλο» (μένει στον πάνω μαχαλά);
- Ποιος κυνηγός έχει να χτυπήσει λαγό πάνω από 10 χρόνια (ασχολείται κυρίως με «χοντρό» κυνήγι, έχει και επίσημο τίτλο);
- Ποιος Κώτσιος ευνοήθηκε από την άνοδο των τιμών στο Χρηματιστήριο; (έχει και Περίπτερο).
- Ποιος Λευτέρης ανακηρύχθηκε ομόφωνα καφετζής της χρονιάς;
- Ποιος έχει κόψει όλες τις ίσιες κρανιές για «σκόπια» και έχει προκαλέσει ανεπανόρθωτη οικολογική καταστροφή; (Είναι υπάλληλος του Πανεπιστημίου και φανατικός πασοκτζής).
- Ποιος δάσκαλος, καταγόμενος από τη Β.Η., συγγραφέας βιβλίου για την κοινότητα καταγωγής του, είναι ένθερμος υποστηρικτής της κυβέρνησης Σημίτη;

* * *

Στείλτε τις απαντήσεις σας στην εφημερίδα μας. Όποιος απαντήσει σωστά θα μπει σε κλήρωση με πλούσια δώρα. Η κλήρωση θα γίνει στα γραφεία της Αδελφότητας Αθηνών, στο καινούργιο της κτίριο που ως γνωστόν σε κάθε του πλευρά έχει και από ένα περιστύλιο (τσιμεντένιο φυσικά).

(Ασχετο: Για τη γνωστή διαμάχη περί κήπου, το σωστό θα ήταν να γίνει προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης).

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Α

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

— Η οικογένεια Γιάννη Δερμιτζάκη βάπτισε την κόρη της. Το όνομά της Μαρία.

— Η οικογένεια Βαγγέλη Δάκα βάπτισε το γιο της και έδωσε το όνομα Βασίλης.

— Η οικογένεια Γιώργου Ζιάγκου βάπτισε το γιο της και έδωσε το όνομα Μίνωας.

Η εφημερίδα μας εύχεται να τους ζήσουν.

ΓΑΜΟΙ

— Έγιναν τον Αύγουστο οι γάμοι του Θωμά Υφαντή και της

Αικατερίνης Αντωνίου. Το μυστήριο τελέστηκε στους Μελλισουργούς Άρτας.

— Επίσης τον Αύγουστο έγιναν στο Γαρδίκι Ιωαννίνων οι γάμοι του Ευριπίδη Ευαγγέλου και της Μαρίας Κούρου.

Η εφημερίδα μας εύχεται στα νιόγαμπρα να ζήσουν και να προκόψουν.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

— Έγινε στο Δολό το ετήσιο μνημόσυνο του Σπύρου Παγούνη.

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: Κρατείστε μακριά τα παιδιά σας

Υπάρχουν δύο ειδών ελευθερίες: η ψεύτικη, οπότε είναι κανείς ελεύθερος να κάνει ό,τι θέλει και η αληθινή, οπότε είναι ελεύθερος να κάνει ό,τι πρέπει.

Char Kingsley

Ότι ο κίνδυνος των ναρκωτικών είναι έξω από την πόρτα μας είναι μια πραγματικότητα. Πολλά Ελληνόπουλα ζουν παγιδευμένα σ' αυτόν τον εφιάλτη των τοξικών ουσιών.

Η τοξικομανία —εθισμός στα ναρκωτικά— δεν είναι μια οποιαδήποτε αρρώστια ή ατύχημα που μπορεί να συμβεί στον καθένα μας. Είναι μια «αρρώστια που αν θέλουμε εμείς μας προσβάλλει και μπορούμε ενεργώντας ο καθένας για τον εαυτόν του και όλοι μαζί σαν κοινωνία να την προλάβουμε.

Αν θέλουμε ν' αποδώσουμε ευθύνες για το ποιός φταίει, αναμφισβήτητα το μεγαλύτερο ποσοστό της ευθύνης αυτής στους εμπόρους. Οι έμποροι ναρκωτικών είναι οι χειρότεροι και πιο αδιάστακτοι εγκληματίες. Γνωρίζουν ότι παρασέρνουν το θύμα τους στην εξαθλίωση και τον θάνατο.

Κανένα έγκλημα δεν γίνεται με τόση προμελέτη και ψυχρότητα με σκοπό την καταστροφή του άλλου και την εξασφάλιση οικονομικού οφέλους.

Ποιο κενό όμως στη ζωή των νέων μας έρχονται να καλύψουν τα ναρκωτικά;

Σ' ένα έντυπο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με αφορμή μια συζήτηση στο Στρασβούργο, αναφέρει την έλλειψη επικοινωνίας, την απομόνωση, την οικονομική εξαθλίωση, το απάνθρωπο αστικό περιβάλλον, την ανωριμότητα, την μοναξιά, την περιέργεια.

Οι νέοι καταπίνουν φάρμακα, τρυπιούνται για να καλύψουν κάποια κενά που αφήνει ακάλυπτα ο πολιτισμός των ενηλίκων. Η κρίση των καθιερωμένων ηθικών αξιών, η απομάκρυνση του ανθρώπου απ' τον άνθρωπο, το ιδεολογικό κομπούζιο, η ανασφάλεια, το άγχος, οι ψυχονευρωτικές καταστάσεις, ο μιμητισμός για να γίνεις αρεστός.

Αφηνόμαστε στο κυνηγητό των προσωρινών απολαύσεων και ξεχνάμε να χαμογελάμε, να συντροφεύουμε, να κρατάμε το χέρι σ' αυτούς που έχουν ανάγκη.

Δεν καταφέραμε να διώξουμε τον πόλεμο και παγώσαμε την ειρήνη. Φτιάξαμε και συντηρούμε μια κοινωνία καταναλωτική που συνθλίβει το άτομο και δεν το κάνει να νιώθει ολοκληρωμένο. Πιστεύω ότι το κενό αυτό δημιουργείτε εξ αιτίας της κρίσης της οικογένειας της συναισθηματικής ανωριμότητας της αναζήτησης καινούργιων συγκινήσεων.

Υπάρχουν όλα αυτά και ας μη ξεγελιόμαστε, υπάρχει και η αδιαφορία της πολιτείας, για πρόληψη και μη εξάπλωση του προβλήματος. Τελικά μένει το ερώτημα. Εμείς σαν άτομα, σαν κοινωνία τι κάνουμε;

Ετοιμη λύση δεν υπάρχει. Η πρόληψη είναι καλύτερη από τη θεραπεία όπως είπε ο Ιπποκράτης. Αναμφισβήτητα τον πρωτεύοντα ρόλο παίζει η οικογένεια. Το περιβάλλον μέσα στο οποίο διαμορφώνεται ο χαρακτήρας κάθε ατόμου. Η οικογένεια όμως που λειτουργεί δημοκρατικά και όχι αυταρχικά (η επικράτηση δηλ. της γνώμης του ενός ή άλλου γονιού χωρίς διάλογο). Σε μια τέτοια οικογένεια μπορούν ν' αναπτυχθούν άτομα με συναισθηματική ωριμότητα, με υγιή κανονικότητα, με πνευματική και ηθική συνέπεια, άτομα που έχουν το θάρρος της γνώμης τους και το δικαίωμα της επιλογής του κοινωνικού τους περιβάλλοντος και να έχουν τη δύναμη να εγκαταλείψουν το περιβάλλον αυτό αν είναι αντίθετο με την ιδεολογική του υπόσταση. Η στοργή και η κατανόηση των γονιών δεν δημιουργεί ποτέ αγχωτικά και ανασφαλικά άτομα. Είναι επιτακτική ανάγκη να εντάξουμε τα παιδιά μας μέσα στην οικογένεια και τα προβλήματά της. Να συμμετέχουν στις αποφάσεις της οικογένειας για να νιώθουν ότι είναι ισότιμα μέλη αυτής της ομάδας και αποτυπώνοντας τη συναισθηματική ωριμότητα θα ανταπεξέρχονται στις διάφορες αντιξοότητες.

Να τους δούμε πως η «απόδραση» από τη ζωή είναι δειλία και ότι η ζωή ανήκει σ' όλους. Να τους πούμε πως το καλύτερο φάρμακο για τον «ανασφαλής», τον «κυνηγούμενο» είναι η άμυνα, η πάλη για ζωή, η δημιουργική προσπάθεια.

Εάν αντιληφθούμε κάποιο «αρρώστο» (γιατί αρρώστια είναι η χρήση των ναρκωτικών), θα πρέπει να μείνουμε κοντά του, να του κρατήσουμε το χέρι, να τον βοηθήσουμε, να τον αντιμετωπίσουμε με ανθρώπινη ξεστασιά, γιατί η απομόνωσή του και η αποκοπή του από το σώμα της κοινωνίας, όχι μόνο επιδεινώνουν την κατάστασή τους, αλλά και τους ωθούν σε αυτοκτονικές εκδηλώσεις.

Ας ανοίξουμε λοιπόν την αγκαλιά μας στα παιδιά και ας τα διδάξουμε την ειλικρίνεια, την τιμιότητα, την ελευθερία, την συντροφικότητα, τον σεβασμό του άλλου.

Γιατί αν τους την στερήσουμε, θα ψάξουν για την αγκαλιά του έμπορου των ναρκωτικών και νάστε σίγουροι θα την βρουν ανοικτή.

Ελεονώρα Λιόλιου